

KINH PHÁP BẢO ĐÀN

GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM

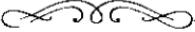
—♦♦♦—
Dịch giả: HT. THÍCH DUY LỰC

**KINH
PHÁP BẢO ĐÀN**

(Tái bản lần thứ ba có chỉnh sửa)

**NHÀ XUẤT BẢN TÔN GIÁO
HÀ NỘI - PL. 2561 - DL. 2017**

THÀNH HỘI PHẬT GIÁO TP. HỒ CHÍ MINH

TỔ IN ÁN VÀ PHÁT HÀNH KINH SÁCH

thực hiện

Trụ sở: 294 Nam Kỳ Khởi Nghĩa, P.8, Q.3, TP.HCM

Văn phòng giao dịch: Chùa PHỐ QUANG

64/3 Phố Quang, P.2, Q. Tân Bình, TP.HCM

ĐT: (028) 3846 9721 - 3997 7100 - 0123 828 8338

LỜI DỊCH GIẢ

PHÁP BẢO ĐÀN KINH là một quyển Kinh chuyên hoằng PHÁP ĐỐN GIÁO của THIỀN TÔNG, do Lục Tổ HUỆ NĂNG giảng và ngài Pháp Hải ghi lại, nay đã dịch sang nhiều thứ tiếng và đã phổ biến nhiều nước trên thế giới.

Lục Tổ là người không biết chữ nhưng nói ra lời nào cũng đúng ý Phật. Tổ nói: “Diệu lý của chư Phật chẳng dính dáng với văn tự”. Như vậy người đọc nên được ý quên lời, chớ nên chấp lời nghịch ý. Như Lục Tổ nói: “Nay ta gượng nói ra, khiến ông bỏ tà kiến, chớ hiểu theo lời nói, mới cho biết ít phần”.

“Chớ hiểu theo lời nói” là chớ chấp lời mà nghịch ý; “Mới cho biết ít phần” là được ý mà quên lời, nói “Được ý” là phải đốn ngộ ý của Tổ, cũng là ý của Phật vậy. Phật nói: “Sự suy lường phân biệt chẳng thể hiểu được pháp này”.

Hãy nói “Đã chứng” thì chẳng thể tỏ rõ cho người biết, nếu nói “Chẳng chứng” thì thuyết lý chẳng thể liễu triệt, nên pháp đốn giáo này chẳng phải muốn người hiểu theo lời, cần phải tự tin, tự tu, tự chứng, tự ngộ mới được. Nếu chỉ dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường là trái với ý Tổ.

Phật có nói: “Như Lai dùng tất cả thí dụ để diễn đạt mọi việc thì được; Nhưng chẳng thí dụ nào có thể diễn đạt pháp này”. Tại sao vậy? Vì tự tánh bất khả tư nghì, tâm trí chẳng đến được. Vậy phải tin rằng: Miệng luận bàn, dùng tâm suy lường là việc chướng đạo vậy.

Đối với pháp thế gian thì dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường có thể thấu hiểu được; Với pháp xuất thế gian dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường lại càng xa với Đạo.

Cố Đức nói: Đối với việc này, có tâm chẳng thể cầu, vô tâm chẳng thể đắc, ngôn ngữ chẳng thể thông đạt, im lặng chẳng thể thấu suốt. Quyển Kinh này, mỗi phẩm đều có tóm bày ý chỉ như thế, xin độc giả tự xét kỹ xem!

Nói tóm lại, PHÁP ĐỐN GIÁO này là khai thị cho người học đạo để y theo CHÁNH PHÁP tu hành cho đến đốn ngộ mà thôi.

Thích Duy Lực

PHẨM TỰA THỨ NHẤT

Khi Sư đến chùa Bảo Lâm, có Châu Trưởng Thiều Châu tên là Vi Cử và các quan chức vào núi thỉnh Sư ra chùa Đại Phạn ở trong thành vì từ chúng khai duyên thuyết pháp. Sư thăng tòa, Vi Thủ Sứ (*Châu trưởng*) và các quan chức hơn ba chục người, học sĩ nhà nho hơn ba mươi người; Tăng Ni; Cư Sĩ hơn ngàn người, đồng thời đánh lể xin nghe Pháp Yếu.

Sư nói: Thiện tri thức, Tự Tánh của Bồ Đề vốn thanh tịnh, chỉ dụng tâm này trực liễu thành Phật. Thiện tri thức, hãy nghe việc đắc pháp và sự việc của Huệ Năng.

Huệ Năng quê quán ở Phạm Dương, cha bị giáng chức đến Lãnh Nam, lưu lạc làm dân Tân Châu. Thân thế chẳng may cha lại mất sớm, mẹ là góa phụ, nhà ở Nam Lộ, nghèo khổ phải đi bán củi ngoài chợ. Lúc ấy có vị khách mua củi nhờ mang đến nhà, Huệ Năng được tiền đi ra, gặp một vị khách đang tụng Kinh, Huệ Năng nghe được lời Kinh tâm liền khai ngộ, bèn hỏi khách tụng Kinh gì? Khách nói là Kinh Kim Cang. Hỏi: “Ở đâu có Kinh điển này?”. Khách nói: “Tôi từ chùa Đông Thiên,

huyện Huỳnh Mai Kỳ Châu đến. Chùa ấy do Ngũ Tổ Hoằng Nhãns Đại Sư chủ hóa, môn đồ hơn ngàn người, tôi đến đó lễ bái lãnh thọ kinh này. Ngũ Tổ thường khuyên Tăng tục trì Kinh Kim Cang thì được kiến tánh, trực liêu thành Phật”.

Huệ Năng nghe nói, lại cũng vì xưa kia có duyên, nên được một người khách cho mươi lượng bạc để cho mẹ già được sinh sống và bảo đi ngay đến Huỳnh Mai tham lễ Ngũ Tổ. Huệ Năng sắp xếp cho mẹ xong, liền từ giã lên đường. Trải qua hơn ba mươi ngày đường, đến huyện Huỳnh Mai lễ bái Ngũ Tổ. Tổ hỏi: “Ông là người phương nào, muốn cầu việc gì?”.

Huệ Năng nói: “Đệ tử là dân Tân Châu Lãnh Nam, từ xa đến lễ bái, chỉ cầu làm Phật, chẳng cầu việc gì khác”.

Tổ nói: “Ông người Lãnh Nam, là kẻ mọi rợ, làm sao có thể làm Phật được?”.

Huệ Năng nói: “Người có Nam Bắc, Phật Tánh vốn chẳng có Nam Bắc, thân hèn hạ này với thân Hòa Thượng chẳng đồng, nhưng Phật Tánh đâu có sai biệt!”.

Ý Ngũ Tổ còn muốn nói thêm, nhưng thấy đồ chúng đứng xung quanh, nên bảo theo chúng làm việc. Huệ Năng bạch Hòa Thượng: “Tự tâm của đệ tử

thường sanh trí huệ chẳng lìa Tự Tánh, tức là phước điền, chưa rõ Hòa Thượng bảo làm việc gì?". Tổ nói: "Tên mọi rợ này căn khí lanh lợi, ngươi đừng nói nữa, hãy ra nhà sau đi!". Huệ Năng lui đến nhà sau, có một cư sĩ sai Huệ Năng bửa củi giã gạo, trải qua hơn tám tháng. Một ngày kia Tổ thình lình đến gặp Huệ Năng nói: "Ta nghĩ cái thấy của ngươi dùng được, vì sợ có kẻ ác hại ngươi, nên chẳng nói chuyện với ngươi, ngươi có biết chẳng?".

Huệ Năng nói: "Đệ tử cũng biết ý của Thầy, nên chẳng dám đi đến nhà trước, cho nên mọi người chẳng biết".

Một ngày kia, Ngũ Tổ triệu tập môn đồ bảo rằng: "Sanh tử là việc lớn, các ngươi suốt ngày chỉ cầu phước điền, chẳng cầu lìa khỏi biển khổ sanh tử, Tự Tánh nếu mê, phước làm sao có thể cứu được? Các ngươi mỗi người hãy tự xem trí huệ, dùng Bốn Tâm Bát Nhã của Tự Tánh, mỗi người làm một bài kệ trình cho ta xem, nếu ngộ được đại ý, thì ta sẽ trao truyền y bát cho làm Tổ thứ sáu; Hãy mau lên chẳng được chậm trễ, hễ lọt vào suy lường thì chẳng dùng được. Người kiến tánh vừa nghe phải liền thấy, nếu được như vậy thì khi ra trận giữa đao kiếm cũng phải thấy được".

Đại chúng nghe xong nói với nhau rằng: "Chúng

ta chẳng cần nhọc tâm mệt trí làm kệ đâu có ích gì, vì có Thượng Tọa Thần Tú hiện làm Giáo Thọ Sư, chắc chắn sẽ được, chúng ta làm kệ chỉ phí sức thôi, chúng ta về sau y chỉ Sư Thần Tú cũng được rồi”.

Ngài Thần Tú suy nghĩ: “Đại chúng chẳng trình kệ, vì ta là giáo thọ sư của họ, ta phải làm kệ trình Hòa Thượng. Nếu chẳng trình kệ thì Hòa Thượng làm sao biết được kiến giải sâu cạn trong tâm ta, ý của ta trình kệ vì cầu Pháp thì tốt, vì mong làm Tổ thì không nên, chẳng khác nào dùng tâm phàm mà đoạt Thánh vị. Nếu chẳng trình kệ thì làm sao đắc Pháp được. Thực khó! Thực khó!”.

Nơi hành lang trước Pháp Đường, Ngũ Tổ định mời họa sĩ đến vẽ Biển Tướng Kinh Lăng Già và Ngũ Tổ Huyết Mạch Đồ, để cúng dường và lưu truyền đời sau. Khi Thần Tú làm kệ xong, mấy lần muốn vào trình, nhưng khi đến trước Pháp Đường thì trong tâm bấn loạn, mô hôi ướt đẫm mình. Như vậy trải qua bốn ngày, mười ba lần muốn vào trình mà vẫn chưa trình được, sau cùng Thần Tú suy nghĩ: “Chi bằng ghi trên vách tường hành lang để Hòa Thượng thấy được; Nếu Tổ nói tốt thì ta ra lễ bái nói của Thần Tú làm, nếu nói là chẳng được thì uổng công ta ở núi mấy năm, lại tu đạo gì mà được nhận lễ bái của người!”.

Nửa đêm đó không cho ai hay, tự cầm đèn viết kệ trên vách hành lang phía Nam, trình sở thấy của Tự Tâm, kệ rằng:

**Thân thị Bồ Đề thụ,
Tâm như minh cảnh dài.
Thời thời cần phát thức,
Vật sử nhạ trần ai.**

Dịch nghĩa:

*Thân là cây Bồ Đề.
Tâm như dài gương sáng.
Luôn luôn siêng lau chùi,
Chớ cho dính bụi trần.*

Thần Tú viết kệ xong, liền về phòng, không ai hay. Tú lại suy nghĩ: “Ngày mai, Ngũ Tổ thấy kệ hoan hỷ thì ta có duyên với Pháp, nếu nói không được thì đó là tại ta còn mê, nghiệp chướng xưa nặng nề, chẳng dặng dắc Pháp, Thánh ý thật khó lường!”. Tú ở trong phòng suy nghĩ ngồi nằm chẳng yên cho đến gần sáng.

Tổ đã biết Thần Tú chưa vào cửa được, chẳng thấy Tự Tánh. Trời sáng, Tổ kêu họa sĩ đến hành lang để vẽ, thình lình thấy kệ, bèn nói với họa sĩ: “Thôi, chẳng cần vẽ nữa, làm lao nhọc cho ông từ xa đến đây; Kinh nói: “Phàm tất cả tướng đều là hư vọng”.

Nay chỉ cần để bài kệ này cho người trì tụng, y kệ này tu, khỏi đọa ác đạo, y kệ này tu, được ích lợi lớn”. Bèn kêu môn đồ đốt nhang kính lễ, bảo cả thảy đều tụng kệ này sẽ được kiến tánh. Môn đồ tụng kệ đều khen: Lành Thay!

Nửa đêm Tổ kêu Thần Tú vào trong phòng hỏi: “Kê phải do ông làm chăng?”. Tú nói: “Thiệt là Tú làm, chăng ham vọng cầu Tổ vị, mong Hòa Thượng từ bi, xem đệ tử có chút ít trí tuệ chăng?”.

Tổ nói: “Ông làm kệ này chưa thấy Bản Tánh, chỉ đến ngoài cửa, chưa vào trong, kiến giải như thế tìm Vô Thượng Bồ Đề chăng thể được. Vô Thượng Bồ Đề phải khi vừa nói liền nhận tự Bổn Tâm, thấy tự Bản Tánh, chăng sanh chăng diệt, với bất cứ giờ nào, niệm niệm tự thấy, chăng kẹt vào vạn Pháp, nhút chør nhút thiết chør, vạn cảnh tự như như, cái Tâm Như Như tức là Chân Thật. Nếu thấy như thế tức Vô Thượng Bồ Đề của Tự Tánh. Ông tạm đi ra suy nghĩ một vài ngày nữa, làm bài kệ khác cho ta xem, nếu kệ ông vào được cửa thì ta sẽ truyền trao y Pháp”.

Thần Tú đánh lẽ lui ra, trải qua mấy ngày sau làm kệ chăng được, trong tâm rối loạn tâm thần chăng yên, cũng như trong mộng, đi ngồi chăng vui.

Qua hai ngày sau có một đồng tử đi ngang qua phòng giã gạo, xướng tụng bài kệ Huệ Năng nghe được liền biết kệ này chưa thấy Bản Tánh, dù chưa được sự dạy bảo của Tổ, nhưng đã biết được đại ý, bèn hỏi đồng tử rằng: “Tụng kệ gì?”. Đồng tử nói: “Kẻ mội rợ này chẳng biết; Đại Sư nói: Sanh tử là việc lớn muốn truyền trao y Pháp, nên bảo môn đồ làm kệ trình xem, nếu ngộ đại ý thì sẽ được truyền trao Y Pháp làm Tổ thứ sáu. Thượng Tọa Thần Tú viết kệ Vô Tướng trên vách tường hành lang. Đại Sư bảo mọi người đều tụng, y kệ này tu khỏi đọa ác đạo, y kệ này tu, sẽ được lợi ích lớn”.

Huệ Năng nói: “Tôi cũng muốn tụng bài kệ ấy để kết nhân duyên đời sau. Thưa Thượng nhơn, tôi giã gạo ở đây hơn tám tháng, chưa từng đi đến nhà trước, mong Thượng Nhơn dẫn tôi đến trước bài kệ lễ bái”. Đồng tử liền dẫn đến trước bài kệ, lê bái xong, Huệ Năng nói: “Huệ Năng chẳng biết chữ, xin Thượng Nhơn đọc giùm”. Lúc ấy có quan biệt giá Giang Châu là Trương Nhựt Dụng, liền lớn tiếng đọc, Huệ Năng nghe xong bèn nói: “Tôi cũng có một bài kệ, xin Biệt Giá viết giùm”. Biệt Giá nói: “Ông cũng làm kệ à, việc này hy hữu!”. Huệ Năng nói với Biệt Giá rằng: “Muốn học Vô Thượng Bồ Đề, chẳng nên khinh bỉ kẻ sơ học, hạ hạ nhơn hưu

thượng thượng trí, thượng thượng nhơn hưu một (*Chìm mất*) ý trí”.

Biệt Giá nói: “Ông hãy tụng kệ đi, ta viết giúp cho. Ông nếu đắc pháp phải độ ta trước, về sau chớ quên lời này”. Huệ Năng kệ rằng:

**Bồ Đề bốn vô thụ,
Minh cảnh diệc phi dài.
Bốn lai vô nhất vật,
Hạ xứ nhạ trần ai?**

Dịch nghĩa:

*Bồ Đề vốn chẳng cây,
Gương sáng cũng chẳng dài.
Xưa nay không một vật,
Nơi nào dính bụi trần?*

Kệ viết xong, đồ chúng đều ngạc nhiên tán thán với nhau: “Lạ thay, chẳng nên theo tướng mạo mà đánh giá người, không ngờ nay có nhục thân Bồ Tát mà chẳng biết!”.

Tổ thấy đại chúng kinh quá, sợ người ám hại, nên lấy giày bôi bài kệ, nói rằng: “Cũng chưa thấy Tánh”. Mọi người cho là phải.

Hôm sau Tổ lén đến nhà giã gạo, thấy Huệ Năng lưng đeo đá giã gạo, nói rằng: “Người cầu đạo cần phải như thế”. Lại hỏi: “Gạo trắng chưa?”. Huệ Năng đáp: “Trắng đã lâu, còn thiếu giàn sàng thôi”. Tổ lấy gậy gỗ trên cối ba cái rồi bỏ đi. Huệ Năng hiểu ý Tổ,

nên canh ba vào thất. Tổ dùng Ca Sa che lại không cho người thấy, rồi thuyết Kinh Kim Cang, đến câu: “Ưng Vô Sở Trụ Nhi Sanh Kỳ Tâm” thì Huệ Năng ngay đó Đại Ngộ tất cả vạn pháp chẳng lìa Tự Tánh, bèn bạch Tổ rằng:

*“Đâu ngờ Tự Tánh vốn tự thanh tịnh,
Đâu ngờ Tự Tánh vốn chẳng sanh diệt,
Đâu ngờ Tự Tánh vốn tự đầy đủ,
Đâu ngờ Tự Tánh vốn chẳng lay động,
Đâu ngờ Tự Tánh hay sanh vạn pháp!”.*

Tổ biết Huệ Năng đã ngộ Bản Tánh, nên nói với Huệ Năng rằng: “Chẳng nhận được Bổn Tâm, học pháp vô ích, nếu nhận được Bổn Tâm thấy được Bổn Tánh, tức gọi là Trượng Phu, Thiên Nhơn Sư, Phật”.

Nửa đêm thọ pháp chẳng ai biết, Tổ bèn truyền pháp đốn giáo và y bát nói rằng: “Ngươi là Tổ thứ sáu khéo tự hộ niệm, độ khắp hữu tình phổ biến lưu truyền cho đời sau, đừng để đoạn đứt”. Nghe ta nói kệ đây:

*“Hữu tình lai hạ chủng,
Nhơn địa quả huờn sanh.
Vô tình diệc vô chủng,
Vô tánh diệc vô sanh”.*

Dịch nghĩa:

*Hữu tình được gieo giống,
Nhơn gieo quả ắt sanh.
Vô tình thì vô chủng,
Vô tánh cũng vô sanh.*

LƯỢC GIẢI:

Sinh vật có hai loại: Hữu Tình là Động Vật - Vô Tình là Thực Vật. Hữu Tình mới được gieo giống Phật; Vô Tình thì không; Có giống là Nhơn, ắt sẽ sanh quả. Nhơn Địa là Hữu Tình; Quả Địa là Phật. Vô Tình chẳng phải Nhơn Địa của Phật nên chẳng phải là Giống (*Vô chủng*).

Tất cả pháp vốn chẳng có Tự Tánh, nên nói vô tánh. Vậy thì Hữu Tình và Vô Tình; Phật và Chúng Sanh đều chẳng có Tự Tánh, cũng là Pháp Vô Sanh vậy. Nên nói: “Vô Tánh Diệc Vô Sanh”. Vì đây là kệ truyền pháp, kệ truyền pháp chẳng được lọt vào tú cú.

Hỏi: Đã nói không lọt vào tú cú, tại sao nói “Vô tánh diệc vô sanh?”. Như vậy là lọt vào cú thứ nhì rồi?

Đáp: Nói tất cả pháp vốn chẳng Tự Tánh thì làm sao có vô tánh và vô sanh để làm Tự Tánh!

Hành giả đọc đến chỗ này, chớ nên dùng ý thức để lãnh hội, cho là đúng hay không đúng: Đã nói pháp vô sanh thì làm sao sanh ra pháp đúng và pháp không đúng?

Đây là cửa ải của Thiền Môn, cần phải thấu qua (*Tự Ngộ*) mới được.

Kệ này lược giải là để phá chấp, còn muốn hiểu ý Tổ cần phải tự ngộ mới được.

Tổ lại nói: “Khi xưa Đạt Ma Đại Sư mới tới xứ này, vì người ta chưa đủ lòng tin, nên mới truyền y bát để làm tín thể (*Vật làm tin*) đời đời truyền nhau thành pháp tắc, lấy tâm truyền tâm đều bảo tự ngộ tự giải, từ xưa Phật Phật chỉ truyền Bản Thể, Tổ Tổ mật phó Bản Tâm. Y bát là mối tranh giành, tới đời người phải ngưng truyền. Nếu truyền y bát là việc rất nguy hiểm, người phải đi cho mau, kéo có người ám hại”.

Huệ Năng bạch rằng: “Đi xứ nào?”

Tổ nói: “Gặp Hoài thì ngừng, gặp Hội thì ẩn”.

Canh ba lãnh y bát xong mới bạch Tổ rằng: Huệ Năng vốn là người Lãnh Nam trước giờ chẳng biết đường đi ở núi này thì làm sao ra khỏi cửa khẩu?

Huệ Năng được Ngũ Tổ đưa đến bến đò Cửu Giang. Xuống thuyền Huệ Năng giành chèo. Tổ nói: “Đúng ra ta phải độ”. Huệ Năng nói: “Khi mê thì Thầy độ, ngộ rồi tự độ” (*Độ có hai nghĩa: 1-Cứu độ; 2-Đưa đò*). Nói độ là một, nhưng chõ dùng chẳng đồng. Huệ Năng sanh nơi biên địa nên giọng nói khó nghe. Được Thầy truyền pháp, nay đã được ngộ, chỉ nên Tự Tánh tự độ vậy.

Tổ nói: “Như thế! Như thế! Về sau Phật Pháp do người được thịnh hành, người cứ hướng về phía Nam

mà đi, chẳng nên thuyết pháp sớm, vì Phật Pháp phải tùy duyên”.

Huệ Năng từ biệt Tổ, hướng về Nam trải qua hai tháng tới núi Đại Dã Lãnh.

Ngũ Tổ trở về, mấy ngày chẳng thượng đường, đại chúng nghi ngờ hỏi: “Hòa Thượng có bệnh gì chẳng?”.

Tổ nói: “Bệnh thì không, nhưng y pháp đã về Nam rồi”.

Hỏi: “Ai được truyền thọ?”.

Đáp: “Kẻ nào Năng thì được”.

Khi ấy đại chúng mới biết, nên có mấy trăm người đuổi theo để đoạt y bát, trong đó có một Tăng tên tục là Trần Huệ Minh ngày trước làm Tứ Phẩm tướng quân, tánh tình thô bạo, dẫn đầu đi trước, đuổi kịp Huệ Năng, Huệ Năng bỏ y bát trên tảng đá nói rằng: “Y bát là vật làm tin, há dùng sức mà đoạt được sao?”. Liền ẩn mình trong đám cỏ. Huệ Minh đến, muốn lấy y bát mà chẳng nhúc nhích được, liền kêu: “Hành giả! Hành giả! Tôi vì Pháp đến, chẳng vì Y đến”. Huệ Năng liền ra ngồi trên tảng đá, Huệ Minh đánh lễ nói rằng: “Mong hành giả vì tôi thuyết Pháp”.

Huệ Năng nói: “Ông đã vì Pháp mà đến đây thì nên ngưng nghỉ các duyên, chớ sanh một niệm ta sẽ vì ông mà thuyết”.

Một hồi sau Huệ Năng nói: “Chẳng nghĩ thiện, chẳng nghĩ ác, đang khi ấy cái nào là Bổn Lai Diện Mục của Thượng Tọa Minh?”.

Huệ Minh ngay đó đại ngộ, lại hỏi rằng: “Ngoài lời mật, mật ý kể trên, còn có ý nào bí mật chăng?”.

Huệ Năng nói: “Đã nói với ông thì chẳng phải mật rồi, nếu ông phản chiếu thì mật tại bên ông”.

Minh nói: “Huệ Minh dù ở Huỳnh Mai, thật chưa tinh ngộ diện mục của tự kỷ, nay được khai thị, như người uống nước, lạnh nóng tự biết. Nay hành giả tức là Thầy của Huệ Minh vậy”.

Huệ Năng nói: “Nếu ông như thế, thì ta với ông cùng thờ một Thầy Huỳnh Mai, hãy khéo tự hộ trì”.

Huệ Minh lại hỏi: “Huệ Minh về sau đi xứ nào?”.

Đáp: “Gặp Viên thì ngừng, gặp Mông thì ở”: Minh đánh lẽ giā từ.

(Minh trở xuống chân núi, nói với đại chúng rằng: “Chẳng thấy dấu vết nào hết, phải đi hướng khác mà tìm”. Chúng đều tin. Về sau Huệ Minh đổi tên thành Đạo Minh để tránh sự trùng tên với Thầy).

Huệ Năng đến Tào Khê, bị bọn ác tìm theo, nên phải lánh nạn trong dám thợ săn nơi Tứ Hội, trải qua mười lăm năm, thường vì thợ săn tùy

nghi thuyết pháp. Họ bảo giữ lưới, mỗi khi thấy cầm thú lọt vào đều thả ra hết. Tới bữa ăn, gỏi rau trong nồi thịt, có người hỏi thì trả lời: “Chỉ ăn rau luộc bên cạnh thịt mà thôi”.

Một ngày kia nghĩ rằng: “Đã đến lúc phải hoằng pháp không nên ẩn hoài”, liền ra chùa Pháp Tánh Quảng Châu, gặp Ân Tông Pháp Sư giảng Kinh Niết Bàn. Có hai vị Tăng tranh luận về nghĩa “Gió và lá phướn”; Kẻ nói gió động, người nói phướn động, tranh cãi không ngừng, Huệ Năng chen vào nói: “Chẳng phải gió động, chẳng phải phướn động, mà tâm các ông động”. Cả chúng đều ngạc nhiên. Ân Tông mời Năng ra ngồi trên tòa cao, hỏi những nghĩa lý thâm sâu, thấy Huệ Năng lời gọn mà đúng lý, chẳng do văn tự. Ân Tông nói: “Hành giả ắt chẳng phải người thường, lâu nay đã nghe Y Pháp Huỳnh Mai về Nam, có phải là hành giả chẳng?”.

Huệ Năng nói “Không dám”.

Ân Tông liền đánh lễ, xin thỉnh Y Bát ra cho đại chúng xem.

Ân Tông hỏi rằng: “Sự phó chúc của Huỳnh Mai truyền thọ như thế nào?”.

Huệ Năng nói: “Truyền thọ thì không, chỉ cần kiến tánh, chẳng cần thiền định giải thoát”.

Ấn Tông hỏi: “Tại sao chẳng cần thiền định giải thoát?”.

Đáp: “Vì đó là Nhị Pháp, chẳng phải Phật Pháp; Phật Pháp là Pháp Bất Nhị”.

Ấn Tông lại hỏi: “Thế nào là Pháp Bất Nhị của Phật Pháp?”.

Đáp: “Pháp Sư giảng Kinh Niết Bàn, đã rõ Phật Tánh là Pháp Bất Nhị của Phật Pháp! Như trong Kinh Niết Bàn nói: “Cao Quý Đức Vương Bồ Tát bạch Phật rằng: Phạm tứ trọng cấm (*Bốn giới trọng nhất trong giới Tỳ kheo, giống như người thế gian phạm tội tử hình*), làm tội ngũ nghịch và nhất xiển đề, phải bị đoạn dứt thiện căn Phật Tánh không? Phật nói: Thiện căn có hai, một là thường, hai là vô thường, Phật Tánh phi thường phi vô thường, nên chẳng đoạn dứt gọi là Bất Nhị. Một là thiện, hai là bất thiện, Phật Tánh phi thiện, phi bất thiện, gọi là Bất Nhị. Uẩn và Giới, phàm phu thấy cho là nhị, người trí liễu đạt thì biết Tánh ấy Bất Nhị, Tánh Bất Nhị tức là Phật Tánh vậy”.

Ấn Tông nghe xong hoan hỷ chấp tay rằng: “Tôi giảng kinh như gạch nát ngói bể, ông giảng nghĩa cũng như vàng ròng”.

Do đó, vì Huệ Năng xuống tóc, nguyện thờ làm Thầy.

Huệ Năng bèn ở nơi gốc cây Bồ Đề khai giảng pháp môn Đông Sơn (*Ngũ Tô*): “Huệ Năng đắc pháp nơi Đông Sơn, chịu nhiều cay đắng, gặp nhiều nguy hiểm, tánh mạng tựa như chỉ mành, hôm nay được cùng các quan, các Tăng Ni đạo tục đồng tụ tại hội này, là do quá khứ nhiều kiếp cúng dường chư Phật, cùng gieo thiện căn mới được nghe cái nhơn đắc pháp và pháp Đốn Giáo kể trên. Giáo pháp là do bậc Thánh xưa truyền lại, chẳng phải tự trí của Huệ Năng. Người muốn nghe giáo pháp của bậc Thánh xưa, phải làm cho tâm thanh tịnh (*Trong sạch*), nghe rồi phải tự đoạn trừ nguồn gốc nghi ngờ giống như các bậc Thánh xưa chẳng có khác biệt”.

Đại chúng nghe pháp xong hoan hỷ đánh lẽ lui ra.

PHẨM BÁT NHÃ THỨ HAI

Qua ngày sau, Vi Sử Quân lại xin giảng nữa, Sư thăng tòa bảo đại chúng rằng: “Cần phải tịnh tâm niệm Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật Đa”. Lại nói: “Thiện Tri Thức; Trí Bồ Đề Bát Nhã của chúng sanh vốn tự có, chỉ vì mê chướng thể tự ngộ, phải nhờ đại thiện tri thức khai thị dẫn dắt để đi đến kiến tánh. Phải biết Phật Tánh của kẻ ngu người trí vốn chướng sai biệt, chỉ vì mê ngộ chướng đồng, nên mới có kẻ ngu người trí. Nay ta thuyết Pháp Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật, khiến cho mọi người đều được trí huệ, hãy chú tâm nghe.

“Thiện tri thức, người đời suốt ngày miệng niệm BÁT NHÃ, chướng nhận được TỰ TÁNH BÁT NHÃ, cũng như nói ăn mà không ăn thì chướng no, miệng chỉ thuyết “KHÔNG”, muôn kiếp chướng được KIẾN TÁNH, rốt cuộc vô ích.

Thiện tri thức, Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật là tiếng Phạn, dịch là đại trí huệ đến bờ bên kia, đây cần phải tâm hành, chướng phải ở miệng niệm, miệng niệm tâm chướng hành thì cũng như huyền hóa. Miệng niệm tâm hành thì tâm và miệng tương ứng. Bản Tánh là Phật, lìa Tánh chướng có Phật.

Sao gọi là Ma Ha? Ma Ha là đại, tâm lượng quảng đại như hư không, chẳng có biên giới cũng chẳng có vuông tròn lớn nhỏ, cũng chẳng phải xanh vàng đỏ trắng, cũng chẳng trên dưới dài ngắn, cũng chẳng giận, chẳng vui, chẳng phải chẳng quấy, chẳng thiện chẳng ác, chẳng đầu chẳng đuôi.

Các cõi Phật đều đồng như hư không, Diệu Tánh con người vốn không, chẳng có một pháp có thể đắc, Tự Tánh chơn không cũng như thế.

Thiện tri thứ, chớ nên nghe ta nói “KHÔNG” mà liền chấp “KHÔNG”. Trước nhất chớ chấp “KHÔNG”, nếu để tâm “KHÔNG” tĩnh tọa là lọt vào “VÔ KÝ KHÔNG”.

Thiện tri thức, thế giới hư không bao hàm sắc tướng vạn vật, mặt trời, mặt trăng, núi sông, đất đai, cây cối, biển lớn, kẻ dữ người lành, pháp ác pháp thiện, thiên đàng địa ngục, tất cả đều ở trong hư không, “TÁNH KHÔNG” của con người cũng vậy.

Thiện tri thức, Tự Tánh hay bao hàm muôn pháp là ĐẠI, muôn pháp đều ở trong Tự Tánh của con người. Nếu thấy điều dữ điều lành của người, tất cả đều chẳng lấy chẳng bỏ, chẳng chấp chẳng nhiễm, tâm như hư không gọi là ĐẠI, nên nói là MA HA.

Thiện tri thức, kẻ mê miệng nói, người trí tâm hành. Lại có kẻ mê để tâm “Không” mà tĩnh tọa,

trăm điều chẳng nghĩ, tự xưng là đại, với bọn người này không thể nói gì được, vì họ bị rơi vào tà kiến.

Thiện tri thức, tâm lượng quảng đại cùng khắp pháp giới, dùng thì liễu liễu rõ ràng, ứng dụng liền biết tất cả. Tất cả tức một, một tức tất cả, tối lui tự do, tâm thế vô ngại tức là BÁT NHÃ.

Thiện tri thức, tất cả TRÍ BÁT NHÃ đều từ Tự Tánh mà sanh, chẳng từ bên ngoài vào, chớ lầm dùng ý thức, gọi là Chơn Tánh Tự Dụng.

Nhất chơn nhất thiết chơn, tâm lượng là việc lớn, chẳng nên hành đạo nhỏ, miệng chớ trộn ngày nói “Không” mà trong tâm chẳng tu hạnh này, giống như thường dân tự xưng là vua thì không được, hạng người này chẳng phải đệ tử của ta.

Thiện tri thức, sao gọi là BÁT NHÃ? BÁT NHÃ dịch là TRÍ HUỆ. Bất cứ nơi nào lúc nào, niệm niệm chẳng ngu muội (*Chẳng chấp thật*), thường hành đúng trí huệ, tức là hạnh BÁT NHÃ một niệm ngu muội, chấp thật thì BÁT NHÃ tuyệt, một niệm trí huệ thì BÁT NHÃ sanh. Con người ngu mê chẳng thấy BÁT NHÃ, miệng nói BÁT NHÃ mà trong tâm thường ngu muội, tự nói ta tu BÁT NHÃ, niệm niệm nói “KHÔNG” mà chẳng biết “CHƠN KHÔNG”. BÁT NHÃ không hình tướng, ấy là tâm trí huệ, nếu hiểu thấu như thế gọi là TRÍ BÁT NHÃ.

Sao gọi là Ba La Mật? Ba La Mật là tiếng Ấn Độ, dịch là đến bờ bên kia, nghĩa là lìa sanh diệt. Chấp cảnh thì sanh diệt dấy lên như nước nổi làn sóng, tức gọi bờ bên này, lìa cảnh thì chẳng sanh diệt như nước chảy im lìm, tức là bờ bên kia, nên gọi là Ba La Mật.

Thiện tri thức, kẻ mê miệng niệm, đang trong lúc niệm có vọng có sai, niệm niệm nếu hành gọi là Chơn Tánh. Kẻ ngộ pháp này là PHÁP BÁT NHÃ, kẻ tu hạnh này là HÀNH BÁT NHÃ, chẳng tu túc là phàm phu, một niệm tu hành, tự thân bằng Phật.

Thiện tri thức, phàm phu túc Phật, phiền não túc Bồ Đề; Niệm trước mê túc phàm phu, niệm sau ngộ túc Phật. Niệm trước chấp cảnh, túc phiền não, niệm sau lìa cảnh túc Bồ Đề. Thiện tri thức! MA HA BÁT NHÃ BA LA MẬT, tối cao tối thượng tối đệ nhất, không trụ không đi cũng không đến, Tam Thế Chư Phật từ đó ra. Cần phải dùng ĐẠI TRÍ HUỆ, phá ngũ uẩn phiền não trần lao, tu hành như thế, nhất định thành Phật, đổi TAM ĐỘC thành GIỚI; ĐỊNH; HUỆ.

Thiện tri thức, pháp môn này từ một BÁT NHÃ mà sanh ra tám mươi bốn ngàn trí huệ. Tại sao vậy? Vì con người có tám mươi bốn ngàn trần lao, nếu không có trần lao thì trí huệ luôn luôn hiển hiện, chẳng lìa Tự Tánh. Người ngộ pháp này túc là

Vô Niệm Vô Úc (*Không ghi nhớ*), vô nhiễm trước, chẳng khởi cuồng vọng. Đối với tất cả pháp, dùng trí huệ của Chơn Như Tự Tánh chiếu soi, chẳng lấy chẳng bỏ, tức là KIẾN TÁNH THÀNH PHẬT.

Thiện tri thức, muốn đi vào pháp giới thâm sâu và BÁT NHÃ TAM MUỘI, phải tu hạnh BÁT NHÃ, thực hành theo Kinh Kim Cang thì sẽ được KIẾN TÁNH. Phải biết cái công đức của Kinh này vô lượng vô biên, trong kinh rõ ràng tán thán, chẳng thể kể xiết. Pháp môn này là TỐI THƯỢNG THÙA, vì người đại trí mà thuyết, vì người thượng căn mà thuyết, kẻ căn khí nhỏ nghe được khó tin. Tại sao vậy? Ví như trận mưa bão lụt thành thị nông thôn đều bị cuốn trôi như cỏ lá, nếu mưa bão trong biển lớn thì chẳng thêm chẳng bớt: Như người Thượng Thùa, người Tối Thượng Thùa nghe được Kinh Kim Cang, tâm liền khai ngộ. Nên biết Tự Tánh vốn có cái TRÍ BÁT NHÃ, trí huệ Tự Tánh thường chiếu soi nên chẳng nhờ văn tự, ví như nước mưa, chẳng do trời có mà khí trời làm nên, khiến cho tất cả chúng sanh, tất cả cây cối, hữu tình vô tình, đều được thấm nhuần, tất cả sông ngòi đều chảy về biển lớn, hợp thành nhất thể. Cái TRÍ TỰ TÁNH BÁT NHÃ của chúng sanh cũng vậy. Thiện tri thức, kẻ tiểu căn nghe được PHÁP MÔN ĐỐN GIÁO này, cũng như cây cỏ mà gặp mưa bão, đều tự gãy đổ

chẳng sanh trưởng được, kẻ tiểu căn thì cũng như vậy: Họ vốn có cái TRÍ BÁT NHÃ đồng với người đại trí, chẳng có khác biệt, tại sao nghe pháp mà chẳng được tự ngộ? Đó là do tà kiến chướng nặng, phiền não căn sâu, cũng như mây lớn che khuất mặt trời, chẳng được gió thổi nén chẳng hiện ánh sáng.

CÁI TRÍ của BÁT NHÃ vốn chẳng lớn nhỏ, chỉ vì tất cả chúng sanh tự tâm mê ngộ chẳng đồng, tâm mê tu hành hướng ngoại tìm Phật mà chưa ngộ Tự Tánh, tức là Tiểu Căn. Nếu khai ngộ đốn giáo chẳng chấp lấy hình tướng bên ngoài, chỉ ở trong Tự Tâm thường khởi chánh kiến, phiền não trần lao thường chẳng ô nhiễm, tức là KIẾN TÁNH.

Thiện tri thức, trong ngoài chẳng trụ, đi lại tự do, nếu trừ được chấp tâm thì thông đạt vô ngại. Nếu tu được hạnh này, với kinh BÁT NHÃ vốn chẳng sai biệt. Thiện tri thức, tất cả kinh điển và văn tự, đại tiểu nhị thừa, mười hai bộ kinh đều do người đặt ra, vì có tánh trí huệ mới được kiến lập; Nếu chẳng có con người thì vạn pháp vốn chẳng tự có. Nên biết vạn pháp vốn do tâm người kiến tạo, tất cả kinh sách là vì con người mà nói. Vì trong con người có kẻ ngu người trí, ngu là tiểu nhơn, trí là đại nhơn, kẻ ngu hỏi pháp với người trí, người trí thuyết pháp cho kẻ ngu, kẻ ngu đốn ngộ Tự Tâm thì chẳng khác với người trí vậy.

Thiện tri thức, khi chưa ngộ thì Phật là Chúng Sanh, lúc một niệm khai ngộ thì Chúng Sanh tức Phật, Nên biết vạn pháp đều ở nơi Tự Tâm, vậy sao chẳng ở trong Tự Tâm đốn thấy Chơn Như Bản Tánh? Kinh Phạm Võng nói: “Tự Tánh vốn thanh tịnh, nếu nhận được Tự Tâm, thấy được Bản Tánh, tức thành Phật Đạo”. Kinh Duy Ma Cật nói: “Ngay lúc đó Hoát Nhiên Đốn Ngộ, liền được Bổn Tâm”. Thiện tri thức, ta ở nơi Hòa Thượng Hoằng Nhã vừa nghe câu nói liền ngộ, đốn thấy Chơn Như Bản Tánh, cho nên hoằng dương giáo pháp này, khiến hành giả đốn ngộ Bồ Đề, mọi người tự thấy Bổn Tâm, tự Kiến Tánh, nếu chẳng Tự Ngộ, phải tìm người đã Khai Ngộ Pháp Tối Thượng Thừa, chỉ ngay đường lối CHÁNH PHÁP, vì thiện tri thức có nhân duyên lớn giáo hóa dẫn dắt, khiến hành giả được KIẾN TÁNH, tất cả thiện pháp đều do thiện tri thức mà được kiến lập.

Tam Thế Chư Phật, mười hai bộ kinh ở trong Tự Tánh vốn đã đầy đủ, vì tự ngộ chẳng được, nên phải nhờ Thiện Tri Thức chỉ ra mới thấy, kẻ tự ngộ thì chẳng phải nhờ đến người khác. Nếu cố chấp rằng phải luôn luôn ý lại Thiện Tri Thức mới mong được giải thoát thì không bao giờ được. Tại sao vậy? Vì ở trong Tự Tâm sẵn có Tri Thức Tự Ngộ, nếu khởi tà kiến mê chấp vọng tưởng, điên đảo, dẫu

cho gặp Thiện Tri Thức dạy bảo cũng chẳng cứu được. Nếu khởi Chơn Chánh BÁT NHÃ tham cứu, trong một sát na vọng tưởng đều tiêu, nhận được Tự Tánh, đốn siêu Phật địa.

Thiện tri thức, dùng trí huệ chiếu soi, trong ngoài sáng tỏ rõ ràng thì nhận được Bổn Tâm. Nếu nhận được Bổn Tâm tức vốn là Giải Thoát, được giải thoát tức là BÁT NHÃ TAM MUỘI; BÁT NHÃ TAM MUỘI tức là VÔ NIỆM. Sao gọi là VÔ NIỆM? Nếu thấy tất cả pháp tâm không nhiễm trước gọi là VÔ NIỆM, dùng thì khắp nơi, cũng chẳng dính mắc ở khắp nơi, hễ sạch được Bổn Tâm, khiến lục thức ra cửa lục căn, đối với lục trần mà chẳng nhiễm chẳng trước, đi lại tự do, ứng dụng vô ngại tức là BÁT NHÃ TAM MUỘI, tự tại giải thoát gọi là hạnh VÔ NIỆM. Chứ chẳng phải như người lầm tưởng cho là “Trăm điều chẳng nghĩ, chỉ cho niệm tuyệt”, ấy là pháp trói buộc, tức là Biên Kiến.

Thiện tri thức, kẻ ngộ pháp VÔ NIỆM thông đạt vạn pháp, ngộ pháp VÔ NIỆM thấy được cảnh giới chư Phật, ngộ pháp VÔ NIỆM được đến địa vị Phật.

Thiện tri thức, nếu người đời sao ngộ được pháp này, đem pháp môn đốn giáo này với những người đồng một chánh kiến, chánh hạnh phát nguyện cùng tu, như cúng dường Phật mà suốt đời

chẳng thối lui, người ấy nhất định được vào Thánh vị. Nhưng phải truyền thọ, từ trước đến nay các Tổ đều mật truyền tâm ấn, chẳng được ẩn giấu Chánh Pháp. Nếu chẳng phải đồng môn chánh kiến, chánh hạnh, là người đã ở trong pháp khác thì chẳng được truyền thọ, vì sợ kẻ ngu chẳng hiểu, lại sanh phỉ báng pháp môn này, phá hoại truyền thống CHÁNH PHÁP của Cổ đức, làm cho muôn ngàn kiếp sau đoạn dứt Phật chủng, cuối cùng vô ích.

Thiện tri thức, nay ta có một bài VÔ TƯỚNG TỤNG, mọi người hãy tự giữ lấy, không kể xuất gia tại gia, nên y theo bài tụng mà tu hành, nếu chẳng tự tu mà chỉ ghi nhớ lời ta cũng chẳng lợi ích gì. Bài tụng rằng:

Thuyết thông cập tâm thông,
 Như nhựt xử hư không.
 Duy truyền kiến tánh pháp,
 Xuất thế phá tà tông.
 Pháp tức vô đốn tiệm,
 Mê ngộ hữu trì tật.
 Chỉ thử kiến tánh môn,
 Ngu nhơn bất khả tất.
 Thuyết tức tuy vạn ban,
 Hợp lý huờn quy nhất.

Phiền não ám trạch trung,
 Thường tu sanh huệ nhụt.
 Tà lai phiền não chí,
 Chánh lai phiền não trừ.
 Tà chánh câu bất dụng,
 Thanh tịnh chí vô dư.
 Bồ Đề bốn Tự Tánh,
 Khởi tâm tức thị vọng.
 Tịnh tâm tại vọng trung,
 Đản chánh vô tam chướng.
 Thế nhơn nhược tu đạo,
 Nhất thiết tận bất phuong.
 Thường kiến tự kỷ quá,
 Dữ đạo tất tương đương.
 Sắc loại tự hữu đạo,
 Các bất tương phuong não.
 Ly đạo biệt mích đạo,
 Chung thân bất kiến đạo.
 Ba ba độ nhất sanh,
 Đáo đầu huờn tự áo.
 Dục dắc kiến chơn đạo,
 Hạnh chánh tức thị đạo.
 Tự nhược vô đạo tâm,
 Ám hành bất kiến đạo.
 Nhược chơn tu đạo nhơn,
 Bất kiến thế gian quá.

Nhược kiến tha nhơn phi,
 Tự phi khước thị tả.
 Tha phi ngã bất phi,
 Ngã phi tự hữu quá.
 Đản tự khước phi tâm,
 Đả trừ phiền não phá.
 Tăng ái bất quan tâm,
 Trường thân lưỡng cước ngoá.
 Dục nghĩ hóa tha nhơn,
 Tự tu hữu phương tiện.
 Vật linh bỉ hữu nghi,
 Tức thị Tự Tánh hiện.
 Phật pháp tại thế gian,
 Bất ly thế gian giác.
 Ly thế mích Bồ Đề,
 Cáp như cầu thố giác.
 Chánh kiến danh xuất thế,
 Tà kiến danh thế gian.
 Tà chánh tận đã khước,
 Bồ Đề Tánh uyển nhiên.
 Thủ tụng thị đốn giáo,
 Diệc danh đại pháp thiền.
 Mê văn kinh lũy kiếp,
 Ngộ tắc sát na gian.

Dịch nghĩa:

Thuyết thông lại Tâm thông ⁽¹⁾
 Như mặt trời giữa không.
 Chỉ truyền pháp kiến tánh,
 Hoằng pháp phá tà tông.
 Pháp vốn chẳng đốn tiệm,
 Mê ngộ có nhanh chậm.
 Pháp môn kiến tánh này,
 Kẻ ngu chẳng thể tri.
 Thuyết tuy muôn ngàn lối,
 Đúng lý chỉ là một.
 Nhà phiền não đèn tối,
 Thường nên sanh huệ nhụt.
 Tà khởi phiền não tối,
 Chánh đến phiền não trù.
 Tà chánh đều chẳng chấp,
 Thanh tịnh đến cùng tột.
 Từ Tánh vốn Bồ Đề,
 Khởi tâm túc là vọng.
 Tịnh tâm ở trong vọng,
 Niêm chánh chẳng tam chướng.
 Người đời muốn tu đạo,
 Tất cả đều chẳng ngại.
 Thường tự thấy lỗi mình,
 Với đạo túc tương ứng.
 Muôn loài tự có đạo,
 Mỗi mỗi chẳng ngại nhau,
 Ngoài tâm đi tìm đạo,

Suốt đời chẳng thấy đạo.
 Bốn ba qua một đời,
 Sau cùng tự áo não.
 Muốn được thấy chơn đạo,
 Hạnh chánh tức là đạo.
 Nếu tự chẳng đạo tâm,
 Đến tối chẳng thấy đạo.
 Nếu là người chơn tu,
 Chẳng thấy lỗi thế gian.
 Nếu thấy lỗi của người,
 Trái lại thành tự quấy.
 Người quấy ta chẳng quấy,
 Thấy quấy thành tự lỗi.
 Hết bỏ tâm chấp quấy,
 Phiền não tự tan rã.
 Thương ghét chẳng quan tâm,
 Duỗi thẳng hai chân nằm
 Muốn hóa độ chúng sanh,⁽²⁾
 Tự phải có phương tiện.
 Khiến họ hết nghi ngờ,
 Tức là Tự Tánh hiện.
 Phật pháp tại thế gian,
 Chẳng rời thế gian giác.
 Lìa thế tìm Bồ Đề,
 Cũng như tìm sừng thỏ.
 Chánh kiến gọi xuất thế,
 Tà kiến gọi thế gian.

*Tà chánh đều quét sạch,
Tánh Bồ Đề rõ ràng.
Tụng này là đốn giáo,
Cũng gọi đại pháp thiền.
Lúc mê tu nhiều kiếp,
Ngộ chỉ một sát na.*

Sư lại nói: “Nay ta ở chùa Đại Phạn thuyết pháp đốn giáo này, nguyện cho pháp giới chúng sanh nghe được pháp này liền kiến tánh thành Phật”. Lúc ấy Vi Sử Quân và tất cả quan chức, đạo túc nghe Sư thuyết pháp đều được tỉnh ngộ, đánh lě tán thán rằng: “Lành thay đâu ngờ xứ Lãnh Nam lại có Phật ra đời”.

GHI CHÚ:

*(1) Thuyết thông lại tâm thông,
Như mặt trời giữa không.*

Thuyết thông chưa chắc là tâm thông, tâm thông tự nhiên thuyết cũng thông? Vậy thế nào là tâm thông? Trên phù hợp ý Phật, dưới khế hợp đương cơ mới được gọi là Tâm Thông, khi tâm đã thông rồi mới có thể giống như mặt trời giữa hư không. Mặt trời giữa hư không chẳng có nhờ cậy dính mắc gì cả, nên chiếu soi khắp nơi chẳng thiếu sót. Nếu mặt trời có nhờ cậy bằng một sợi chỉ buộc treo lên, thì sợi chỉ ấy sẽ che khuất mặt trời, làm cho chỗ chiếu soi của mặt trời có sự thiếu sót vậy. Như Giáp Sơn Hòa Thượng ra hoằng pháp, Tăng hỏi: “Thế nào là Pháp Thân?”. Giáp Sơn đáp: “Pháp Thân Chẳng Tướng”. Hỏi: “Thế nào là Pháp Nhẫn?”.

Đáp: “Pháp Nhã Chẳng Bệnh”. Khi đó có Đạo Ngộ Thiên Sư nghe xong liền cười, Giáp Sơn xuống tòa hỏi Đạo Ngộ rằng: “Giáp Sơn vừa trả lời Tăng này, chắc có chỗ không đúng khiến Thượng Tọa bất cười, xin Thượng Tọa từ bi chỉ dạy cho”. Đạo ngộ nói: “Hòa Thượng ra hoằng pháp chưa có thầy”. Giáp Sơn nói: “Nay xin lỗi Thượng Tọa làm Thầy”. Đạo Ngộ nói: “Thầy của Hòa Thượng là Huê Đình Thuyền Tử”.

Giáp Sơn đến Huê Đình gặp Thuyền Tử được khai ngộ, trở về nơi cũ hoằng pháp. Đạo Ngộ lại sai một vị Tăng đến hỏi: Thế nào là Pháp Thân?. Giáp Sơn đáp rằng: Pháp Thân chẳng tướng. Hỏi Thế nào là Pháp Nhã?. Đáp: Pháp Nhã chẳng bệnh. Tăng về lập lại với Đạo Ngộ. Đạo Ngộ nói: Ông ấy nay đã triệt ngộ.

Lời Giáp Sơn đáp Tăng trước, Đạo Ngộ chê cười cho là thuyết thông tâm chẳng thông: Lời đáp Tăng sau cũng giống như lời đáp trước mà Đạo Ngộ lại tán thán, cho là tâm thông thuyết thông, chỗ này chớ nên dùng ý thức để phân biệt; Nếu dùng ý thức tìm hiểu thì chỉ có thể thuyết thông, chẳng thể tâm thông. Muốn tâm thông cần phải tham ngộ mới được.

(2) *Muốn hóa độ chúng sanh,
Tự phải có phương tiện
Khiến họ hết nghi ngờ,
Tức là Tự Tánh hiện.*

Hai chữ “Phương Tiện” này chẳng phải giống như những người lạm dụng để cầu thêm danh lợi, hoặc che giấu tội lỗi; Cũng chẳng phải dùng để độ người sơ cơ. Phương tiện ở đây là xuất phát từ Bát Nhã, phải người

Kiến Tánh mới có phương tiện này, mà dùng để khiến cho đương cơ từ NGHI đến NGỘ. Từ NGHI đến NGỘ: Tùy theo người, từ một sát na cho đến năm, mười năm không chừng, cũng như:

- Ngài Huệ Minh vừa nghe, ngộ liền,
- Ngài Giáp Sơn, trong vài phút được ngộ,
- Ngài Pháp Nhã, một tháng được ngộ,
- Tổ Hoài Nhuận, tám năm mới ngộ.

Không phải mau ngộ là cao, chậm ngộ là thấp. Người chứng ngộ mới đoạn dứt được NGHI CĂN (*Nguồn gốc nghi ngờ đối với vạn pháp*). Đoạn dứt NGHI CĂN tức là KIẾN TÁNH. Nên nói: "Tức là Tự Tánh Hiện" (*Kiến Tánh*).

PHẨM NGHI VẤN THỨ BA

Một hôm, Vi Sử Quân vì Sư thiêt hội trai Tăng. Trai xong Sử Quân mời Sư thăng tòa, cùng với quan chức, dân chúng cung kính lê bái, hỏi Sư:

“Đệ tử nghe Hòa Thượng thuyết pháp, thật là bất khả tự nghi, nay có một ít nghi vấn, xin Hòa Thượng từ bi giải quyết cho”.

Sư nói: “Có nghi cứ hỏi, ta giải đáp cho”.

Sử Quân nói: “Cái Pháp mà Hòa Thượng giảng dạy, có phải là tông chỉ của Tổ Đạt Ma chẳng?”.

Sư đáp: “Phải”.

Sử Quân nói: “Đệ tử nghe nói: Tổ Đạt Ma lúc mới gặp Lương Võ Đế, vua hỏi: Trẫm suốt đời xây chùa độ Tăng, trai Tăng bố thí, được công đức gì? Tổ Đạt Ma Đáp: Thật chẳng công đức. Đệ tử chưa hiểu lý này, xin Hòa Thượng chỉ dạy”.

Sư nói: “Thật chẳng công đức. Chớ nghi lời của bậc Thánh xưa. Võ Đế tâm tà, chẳng biết Chánh Pháp. Xây chùa độ Tăng trai Tăng bố thí, ấy là cầu phước, chẳng thể đem cái phước ấy cho là công đức. Công đức ở trong Pháp thân, chẳng ở tại tu phước”.

Sư lại nói tiếp: “Kiến Tánh là Công; Bình Đẳng là Đức, niêm niệm vô ngại, thường thấy diệu dụng chân thật của Tự Tánh gọi là Công Đức. Trong Tâm khiêm tốn là Công, ngoài Hành lễ phép là Đức; Tự Tánh kiến lập vạn Pháp là Công; Tâm Thể lìa niêm là Đức; Chẳng rời Tự Tánh là Công, ứng dụng vô nhiễm là Đức.

Muốn tìm kiếm Pháp thân của công đức, phải y theo đây thực hành mới là Chơn Công Đức. Người tu hạnh công đức, tâm chẳng khinh người, thường hành pháp cung kính. Tâm nếu Khinh người, Nhơn Ngã chẳng dứt tức là Chẳng Công, tự mình Hu Vọng chẳng thật tức là Chẳng Đức, vì ngã chấp quá lớn, nên thường khinh bỉ tất cả.

Thiện tri thức, Niệm Niệm chẳng gián đoạn là Công; Tâm bình đẳng Hạnh ngay thẳng là Đức; Tự tu Tánh là Công; Tự tu Thân là Đức.

Thiện tri thức, công đức phải do Tự Tánh tự thấy, chẳng phải bối thí cúng dường mà cầu được, nên phước đức và công đức khác nhau là vậy. Võ Đế tự chẳng biết chân lý đâu phải lỗi của Tổ Sư”.

Sử Quân lại hỏi: “Để tử thường thấy Tăng tục niêm Phật A Di Đà, nguyện sanh Tây Phương, được vãng sanh chẳng? Xin hòa Thượng chỉ thị để phá nghi”.

Sư nói: “Sử Quân hãy nghe đây: Lúc Thế Tôn ở trong thành Xá Vệ thuyết Kinh Dẫn Hóa Tây Phương, rõ ràng từ đây đến đó chẳng xa. Nếu nói theo tướng thuyết, tính theo số dặm thì có mười vạn tám ngàn túc thập ác, tám tà nơi thân. Đó là nói xa. Nói xa là vì kẻ hạ căn, nói gần là vì người thương trí, người có hai loại, pháp chẳng hai thứ, do mê ngộ có khác nên thấy có nhanh chậm. Kẻ mê niệm Phật cầu sanh nơi khác, người Ngộ tự tin nơi Tâm.

Cho nên Phật nói: “Tùy nơi tâm tịnh (*Trong sạch*) túc Phật độ tịnh”. Sử Quân là người Đông Phương, hễ tâm tịnh thì chẳng tạo tội, người Tây Phương nếu tâm chẳng tịnh cũng có lỗi. Người Đông Phương tạo tội niệm Phật cầu sanh Tây Phương, người Tây Phương tạo tội cầu sanh nơi nào? Kẻ mê chẳng rõ Tự Tánh, chẳng biết Tịnh Độ trong thân, cầu nguyện nơi Đông nơi Tây, người ngộ thì ở đâu cũng vậy.

Cho nên Phật nói: “Ở bất cứ nơi nào cũng đều an lạc” vậy. Sử Quân nếu chẳng khởi niệm ác thì Tây Phương cách đây chẳng xa nếu tâm thường khởi ác thì dấu cho niệm Phật thì cũng khó mà vãng sanh. Nay khuyên Thiện Tri Thức, trước nhất phải trừ thập ác túc là đã đi được mười vạn dặm, sau dứt tám tà túc đã qua tám ngàn dặm vậy.

Niệm niệm thấy Tánh, thực hành bình đẳng và ngay thẳng, đến Tây Phương như bún ngón tay, liền thấy Di Đà. Sứ Quân chỉ cần tu thập thiện, đâu cần phải nguyện vãng sanh! Nếu chẳng dứt thập ác tâm, Phật nào mà đến rước? Nếu ngộ được pháp vốn VÔ SANH, thấy Tây Phương chỉ trong chốc lát, chẳng ngộ tự tâm mà niệm Phật thì con đường vãng sanh xa xôi, làm sao đến được! Nay Huệ Năng dời Tây Phương đến với các ngươi, chỉ cần trong sát na liền thấy trước mắt, các ngươi có muốn thấy chẳng?”.

Đại chúng đảnh lễ rằng: “Nếu được thấy tại nơi đây, đâu cần cầu nguyện vãng sanh nữa, xin Hòa Thượng từ bi hiện cõi Tây Phương cho cả thảy đều thấy”.

Sư nói: “Đại chúng, Cơ Thể của các ngươi là Thành; Nhã Nhĩ Tỷ Thiệt Thân là Cửa, ngoài có năm cửa, trong có cửa Ý (Ý Căn); Tâm là Địa, Tánh là Vua. Vua ngự nơi Tâm Địa; Tánh còn tức Vua còn; Tánh đi vua chẳng còn; Tánh còn thân Tâm còn; Tánh đi Thân Tâm hoại. Tìm Phật ở nơi Tâm, chớ nên cầu bên ngoài. Tự Tâm mê túc Chúng Sanh; Tự Tâm giác ngộ túc Phật; Từ Bi túc Quán Âm; Hỷ Xả túc Thế Chí; Thanh Tịnh túc Thích Ca; Bình Đẳng Ngay Thẳng túc Di Đà;

Nhơn Ngã là núi Tu Di; Tà Tâm là Nước Biển; Phiền Não là Làn Sóng; Độc Hại là Rồng Ác; Hu Vọng là Quý Thần; Trần Lao là Cá Trạch; Tham Sân là Địa Ngục; Ngu Si là Súc Sanh.

Thiện tri thức, thường hành Thập Thiện, thiên đàng liền đến, trừ được nhơn ngã, núi Tu Di sập, phá được tà tâm thì nước biển cạn, chẳng sanh phiền não thì làn sóng lặn, quên bỏ độc hại thì cá rồng tuyệt. Tự Tánh Như Lai trong tâm địa phóng đại quang minh, ngoài chiếu sáu cửa thanh tịnh, phá hết lục dục chư thiên, Tự Tánh chiếu soi, bên trong liền trừ tam độc, các tội địa ngục nhất thời tan rã, trong ngoài sáng tỏ, chẳng khác Tây Phương, nếu chẳng tu như vậy, Tây Phương làm sao đến được?

Đại chúng nghe nói, đều tự tin sẽ được kiến tánh, thấy đều lễ bái tán thán rằng: “Lành thay, nguyện khắp pháp giới chúng sanh, nghe được pháp này sẽ được từ NGHI đến NGÔ”.

Sư nói: “Thiện tri thức, nếu muốn tu hành, tại gia cũng được, chẳng do tại chùa. Tại gia tu được như người Đông Phương mà tâm thiện, tại chùa chẳng tu như kẻ Tây Phương mà tâm ác, chỉ cần tâm được thanh tịnh tức Tự Tánh Tây Phương”.

Sử Quân lại hỏi: “Tại gia phải tu như thế nào? Xin Hòa Thượng chỉ dạy”.

Sư nói: “Nay ta vì các ngươi nói bài VÔ TUỐNG TỤNG, chỉ cần y theo đây mà tu, như thường ở với ta chẳng khác, nếu chẳng chịu tu, dẫu cho xuống tóc xuất gia, cũng đâu có ích lợi gì?”. Bài tụng rằng:

Tâm bình hà lao trì giới,
 Hạnh trực hà dụng tu thiền.
 Ân tắc thân dưỡng phụ mẫu,
 Nghĩa tắc thượng hạ tương lân.
 Nhượng tắc tôn ty hòa mục,
 Nhẫn tắc chúng ác vô huyên.
 Nhược năng toàn mộc thủ hỏa,
 Ứ nê định sinh hồng liên.
 Khổ khẩu tức thị lương dược,
 Nghịch nhĩ tất thị trung ngôn.
 Cải hóa tất sanh trí huệ
 Hộ đoán tâm nội phi hiền
 Nhựt dụng thường hành nhiều ích,
 Thành đạo phi do thí tiền.
 Bồ Đề chỉ hướng tâm mích,
 Hà lao hướng ngoại cầu huyền.
 Thính thuyết y thủ tu hành,
 Thiên đàng chỉ tại mục tiền.

Dịch nghĩa:

Tâm bình đẳng (*Bất Nhị*) chẳng nhọc trì giới
(*Tâm địa chẳng quấy tự tánh giới*).

Hạnh ngay thẳng (*Bất Nhị*) đâu cần tu thiền.
(*Hạnh ngay thẳng là công phu bảo nhậm, ngộ rồi chỉ cần bảo nhậm, khỏi phải tu thiền*).

Báo ân là nuôi dưỡng cha mẹ,
Nhân nghĩa thì già trẻ thương nhau.

Khiêm nhường thì sang hèn hòa thuận,
Nhẫn nhục thì việc ác chẳng sanh.

Nếu công phu miên mật mãi mãi,
Kẻ ngu độn cũng phải kiến tánh.

Thuốc đắng hay trừ được bệnh khổ,
Lời trái tai ắt là trung ngôn.

Tự sửa quấy sẽ sanh trí huệ,
Giấu lỗi thì trong tâm chẳng lành.

Hằng ngày thường lợi ích chúng sanh,
Thành đạo chẳng do bố thí tiền.

Bồ Đề chỉ ở nơi tâm ngộ.

Đâu cần hướng ngoại để cầu huyền.

Nghe xong hãy theo đây mà tu hành,
Tịnh độ đã ở ngay trước mắt.

Sư lại nói: “Thiện tri thức, cần phải y theo kệ này tu hành, nhận thấy Tự Tánh, thăng đến Phật địa. Pháp chẳng đợi người, các ngươi hãy đi, ta về Tào Khê, hễ có thắc mắc thì đến hỏi”.

Lúc ấy, Sứ Quân và trong hội các quan chức, thiện nam tính nữ đều được tinh ngộ, tín thọ phụng hành.

PHẨM ĐỊNH HUỆ THỨ TƯ

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, pháp môn này lấy ĐỊNH HUỆ làm gốc. Các ngươi chớ lầm rằng ĐỊNH với HUỆ có khác; ĐỊNH HUỆ vốn nhất thể, chẳng phải là hai. Định là Thể của Huệ, Huệ là Dụng của Định, ngay trong lúc Huệ có Định, ngay trong lúc Định có Huệ, thấu được nghĩa này tức là Định Huệ đồng nhau. Các ngươi học đạo chớ cho là trước phát Định sau phát Huệ, hay trước Huệ sau Định có khác, kiến giải như vậy thành ra pháp có nhị tướng. Miệng tuy nói lành mà trong tâm chẳng lành, tuy có Định Huệ mà Định Huệ chẳng đồng nhau. Nếu tâm miệng đều lành, trong ngoài nhất thể, tức là Định Huệ đồng nhau. Tự ngộ tu hành, chẳng nên tranh biện, nếu tranh giành trước sau thì đồng với kẻ mê, chẳng dứt hơn thua, lại thêm ngã chấp, chẳng lìa được tứ tướng (*Nhơn, ngã, chúng sanh, thọ giả*). Thiện tri thức, ĐỊNH HUỆ ví như cái gì? Như đèn và ánh sáng: Có đèn thì sáng, không đèn thì tối; Đèn là thể của sáng, sáng là dụng của đèn, tên tuy có hai, thể vốn là một, pháp ĐỊNH TUỆ cũng vậy.

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, nói nhất hạnh tam muội, là ở tất cả mọi nơi đi đứng nằm ngồi thường hành trực tâm. Kinh Duy Ma Cật nói: “Trực tâm là đạo tràng, trực tâm là Tịnh độ”. Chớ nên tâm hạnh quanh co, miệng thì nói trực, nói nhất hạnh tam muội mà chẳng hành trực tâm. Người hành trực tâm, đối với tất cả pháp chẳng nên chấp trước. Kẻ mê chấp pháp tướng chấp nhất hạnh tam muội, cứ nói ngồi yên chẳng động, vọng chẳng khởi nơi tâm tức là nhất hạnh tam muội, kiến giải như vậy đồng với vô tình, đó là nhân duyên chướng đạo.

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, đạo cần phải linh động, chớ nên làm cho ngăn trệ. Tâm chẳng trụ Pháp thì Đạo được Linh Động; Tâm nếu trụ Pháp gọi là Tự Trói. Nếu nói ngồi yên chẳng động là đúng, chỉ như Xá Lợi Phất tĩnh tọa trong rừng lại bị Duy Ma Cật quở. Thiện tri thức, lại có kẻ dạy người lấy ngồi làm công phu, khán tâm quán tịnh, chẳng khởi chẳng động, kẻ mê chẳng hiểu, bèn chấp ngồi thành bệnh, nhiều người truyền dạy nhau như vậy, thật là lầm lỗi lớn!

Sư dạy chúng rằng: “Thiện tri thức, CHÁNH GIÁO vốn chẳng đốn tiệm, tánh người tự có lợi độn, kẻ mê tiệm tu, người ngộ đốn khế. Đốn tiệm chỉ là giả danh kiến lập mà thôi, nếu tự nhận được Bổn Tâm, tự thấy được Bổn Tánh thì chẳng sai biệt vây.

Thiện tri thức, pháp môn này xưa nay lập VÔ NIỆM làm TÔNG; VÔ TƯỚNG làm THỂ, VÔ TRỤ làm GỐC. VÔ TƯỚNG là ở nơi TƯỚNG mà LÌA TƯỚNG. VÔ NIỆM là ở nơi Niệm mà Chẳng Niệm. VÔ TRỤ là Bản Tánh của con người đối với tất cả sự vật, thiện ác, tốt xấu, kẻ thù, người thân trên thế gian, cho đến lúc bị người nói xấu, khi dễ, đều cho là KHÔNG, chẳng nghĩ trả thù, niệm niệm chẳng nghĩ ngoại cảnh. Nếu niệm trước, niệm sau và đang niệm, niệm niệm theo cảnh chẳng dứt, gọi là Trói Buộc, đối với tất cả pháp niệm niệm chẳng trú tức là Chẳng Trói Buộc vậy, đây là lấy VÔ TRỤ làm GỐC.

Thiện tri thức, ngoài LÌA tất cả TƯỚNG gọi là VÔ TƯỚNG; Lìa Tướng thì Pháp Thể Thanh Tịnh, đây là lấy VÔ TƯỚNG làm THỂ.

Thiện tri thức, đối với mọi cảnh tâm chẳng nhiễm, trong niệm thường tự lìa mọi cảnh, chẳng ở trên cảnh sanh tâm gọi là VÔ NIỆM. Nếu là trăm điều chẳng nghĩ, làm cho niệm tuyệt, một niệm tuyệt liền chết, thọ sanh nơi khác, ấy là cái lối lầm lớn, người học đạo nên xét kỹ! Nếu chẳng hiểu ý Chánh Pháp, tự lầm còn đỡ, lại khuyên người khác học theo, tự mê chẳng thấy, lại thêm tội phỉ báng kinh Phật, vì vậy nên lập VÔ NIỆM làm TÔNG.

Thiện Tri Thức, tại sao lập VÔ NIỆM làm tông? Chỉ vì kẻ mê miệng nói kiến tánh mà khởi niệm trên cảnh, nổi niệm liền lọt vào tà kiến, tất cả trần lao vọng tưởng theo đó mà sanh. Tự Tánh vốn chẳng một pháp có thể đắc, nếu có sở đắc, vọng nói tội phước, tức là trần lao tà kiến, nên pháp môn này lập VÔ NIỆM làm TÔNG.

Thiện tri thức, VÔ là Vô việc gì? NIỆM là Niệm việc gì? VÔ là VÔ NHỊ TƯỚNG (*Pháp đối đãi*), VÔ tất cả TÂM trần lao. NIỆM là NIỆM CHƠN NHƯ BẢN TÁNH. CHƠN NHƯ là thể của NIỆM; NIỆM là Dụng của CHƠN NHƯ. Chơn Như Tự Tánh khởi niệm, chẳng do nhẫn nhĩ tỷ thí liệt năng niêm; Chơn Như có Tánh cho nên khởi niệm, nếu Chơn Như không Tánh thì nhẫn nhĩ sắc thanh ngay đó liền hoại. Thiện tri thức, Chơn Như Tự Tánh khởi niệm, lục căn dù có kiến văn giác tri mà chẳng nhiễm muôn cảnh; Chơn Tánh thường tự tại. Nên kinh nói: “Khéo phân biệt được các Pháp Tướng mà nơi Đệ Nhất Nghĩa Thường Chẳng Động” là vậy.

PHẨM TỌA THIỀN THỨ NĂM

Sư dạy chúng rằng: Pháp môn này nói TỌA THIỀN vốn chẳng chấp Tâm, cũng chẳng chấp Tịnh, cũng chẳng phải là chẳng Động. Nếu nói chấp Tâm, Tâm vốn là Vọng, biết Tâm như Huyền cho nên Chẳng Chấp. Nếu nói chấp Tịnh, Tự Tánh vốn Tịnh, chỉ do Vọng Niệm che khuất Chơn Như, nếu chẳng có vọng niệm, Tánh tự Thanh Tịnh; Khởi Tâm chấp Tịnh, lại sanh Vọng Tịnh. Vọng chẳng xứ sở, kẻ chấp là vọng, tịnh chẳng hình tướng, lại lập tướng tịnh cho là công phu; Kiến giải như vậy chướng tự Bản Tánh, lại bị tịnh trói.

Thiện tri thức, nếu người tu theo pháp chẳng động, khi thấy mọi người mà chẳng thấy tất cả thị phi, thiện ác, lối lầm của người, tức là Tự Tánh Chẳng Động. Thiện tri thức, kẻ mê thân dù chẳng động, mở miệng thì nói thị phi, tốt xấu, hay dở của người; Như vậy là trái ngược với đạo, nếu chấp tâm tịnh tức là Chuồng Đạo.

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, sao gọi là TỌA THIỀN? Trong pháp môn này vô chướng, vô ngại, bên ngoài đối với tất cả cảnh giới thiện ác

tâm niệm chẳng khởi gọi là TỌA, bên trong thấy Tự Tánh chẳng động gọi là THIỀN.

Thiện tri thức, sao gọi là THIỀN ĐỊNH? Bên ngoài lìa tướng là THIỀN, bên trong chẳng loạn là ĐỊNH. Ngoài nếu chấp tướng, trong tâm liền loạn, ngoài nếu lìa tướng thì tâm chẳng loạn. Bản Tánh tự tịnh tự định, chỉ vì thấy cảnh chấp cảnh thành loạn, nếu người thấy mọi cảnh mà tâm chẳng loạn, đó là CHƠN ĐỊNH vậy.

Thiện tri thức, ngoài lìa tướng tức THIỀN, trong chẳng loạn tức ĐỊNH, ngoài THIỀN trong ĐỊNH gọi là THIỀN ĐỊNH. Kinh Phạm Võng nói: “Bản Tánh ta Vốn tự Thanh Tịnh”. Thiện tri thức, niệm niệm tự thấy Bản Tánh thanh tịnh, tự tu, tự hành, tự thành Phật đạo.

PHẨM SÁM HỐI THỨ SÁU

Lúc ấy Sư thấy các quan chức và dân chúng từ Quảng Châu, Thiều Châu các nơi tấp nập đến chùa nghe pháp, nên thăng tòa dạy chúng rằng:

- Thiện tri thức, việc này phải ở trong Tự Tánh mà khởi, bất cứ lúc nào niệm niệm, tự tịnh nơi tâm, tự tu, tự hành, tự thấy Pháp Thân, tự thấy Tâm Phật, tự độ tự giới, như vậy mới chẳng uổng công đến đây. Đã từ xa đến, gặp nhau nơi đây đều là có duyên. Nay các ngươi hãy quỳ xuống. Ta vì các ngươi truyền năm phần HƯƠNG PHÁP THÂN của Tự Tánh, kế đó thọ VÔ TƯỚNG SÁM HỐI.

Đại chúng cùng quỳ xuống. Sư nói:

- Một là GIỚI HƯƠNG: Tức trong Tự Tâm chẳng quấy chẳng ác, chẳng ganh ty, chẳng tham sân, chẳng cướp hại gọi là GIỚI HƯƠNG.

- Hai là ĐỊNH HƯƠNG: Thấy những cảnh tướng thiện ác tự tâm chẳng loạn, gọi là ĐỊNH HƯƠNG.

- Ba là HUỆ HƯƠNG: Tự Tâm vô ngại thường dùng trí huệ chiểu soi Tự Tánh, chẳng tạo điều ác, dù tu nhiều thiện mà Tâm chẳng chấp trước, kính trên mến dưới, thương xót kẻ cô đơn nghèo nàn, gọi là HUỆ HƯƠNG.

- Bốn là GIẢI THOÁT HƯƠNG: Tự Tâm chẳng phan duyên, chẳng nghĩ thiện, chẳng nghĩ ác, tự tại vô ngại, gọi là GIẢI THOÁT HƯƠNG.

- Năm là GIẢI THOÁT TRI KIẾN HƯƠNG: Tự Tâm đã chẳng phan duyên thiện ác, chớ nên trầm không trệ tịch, phải tu học pháp Tối Thượng Thừa, nhận tự Bản Tâm, thông đạt lý Phật, hạ mình để tiếp người; Vô Nhơn Vô Ngã, thẳng đến Bồ Đề; Chơn Tánh chẳng đổi gọi là GIẢI THOÁT TRI KIẾN HƯƠNG.

Thiện tri thức, hương này mỗi người tự huân tập trong tâm, chớ tìm bên ngoài.

Nay vì các ngươi truyền thọ VÔ TƯỚNG SÁM HỐI, diệt tội tam thế, khiến cho tam nghiệp thanh tịnh. Thiện tri thức, hãy nói theo ta:

Đệ tử chúng con từ tiền niêm, hiện niêm, hậu niêm, niêm niêm chẳng bị ngu mê nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp ngu mê đã có từ trước, thấy đều sám hối, nguyện nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa.

Đệ tử chúng con từ tiền niêm, hiện niêm, hậu niêm, niêm niêm chẳng bị kiêu căng đối trả nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp kiêu căng đối trả đã có từ trước thấy đều sám hối, nguyện nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa.

Đệ tử chúng con từ tiền niệm, hiện niệm, hậu niệm, niệm niệm chẳng bị ganh ty nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp ganh ty đã có từ trước thảy đều sám hối, nguyệt nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa.

Thiện tri thức, trên đây là VÔ TƯỚNG SÁM HỐI. Thế nào là SÁM? Thế nào là HỐI? Sám là sám trừ tội trước, từ trước tất cả các tội ác nghiệp ngu mê, kiêu căng, dối trá, ganh ty thảy đều sám hết, chẳng bao giờ khởi nữa gọi là SÁM. Hối là hối cải lỗi sau, tất cả ác nghiệp ngu mê, kiêu căng, dối trá, ganh ty,... nay đã giác ngộ, đều cho đoạn dứt, chẳng bao giờ tạo nữa gọi là HỐI. Phàm phu ngu mê, chỉ biết sám trừ tội trước, chẳng biết hối cải lỗi sau, vì chẳng hối cải, nên tội trước chẳng diệt, tội sau lại sanh, tội trước đã chẳng diệt, tội sau lại tiếp tục, như thế làm sao gọi là SÁM HỐI được!

Thiện tri thức, đã sám hối xong, nay vì thiện tri thức phát TỰ HOÀNG THỆ NGUYỆN, mọi người phải dùng chánh tâm để nghe:

- Tự Tâm Chúng Sanh Vô Biên Thệ Nguyên Độ,
- Tự Tâm Phiền Não Vô Tận Thệ Nguyên Dứt,
- Tự Tánh Pháp Môn Vô Lượng Thệ Nguyên Học,
- Tự Tánh Phật Đạo Vô Thượng Thệ Nguyên Thành.

Thiện tri thức, chúng ta há chẳng nói:

▪ CHÚNG SANH VÔ BIÊN THỆ NGUYỆN ĐỘ sao? Nói như thế, nhưng chẳng phải là Huệ Năng độ đâu. Thiện tri thức, chúng sanh ở nơi Tự Tâm, cũng như Tâm tà mê, Tâm cuồng vọng; Tâm chẳng thiện; Tâm ganh ty; Tâm ác độc ... những thứ Tâm kể trên đều là Chúng Sanh. Mọi người phải Tự Tánh Tự Độ gọi là CHƠN ĐỘ. Sao gọi là Tự Tánh Tự Độ? Tức là Tà Kiến, phiền não, ngu si trong Tâm dùng Chánh Kiến để Độ; Đã có chánh kiến, dùng trí Bát Nhã để phá trừ ngu si mê vọng, tà đến chánh độ, mê đến ngộ độ, ngu đến trí độ, ác đến thiện độ, chúng sanh mỗi mỗi tự độ, độ như thế gọi là CHƠN ĐỘ.

▪ PHIỀN NÃO VÔ TẬN THỆ NGUYỆN DỨT: Tức là đem trí Bát Nhã của Tự Tánh, dứt trừ tất cả tư tưởng hư vọng, gọi là CHƠN DỨT.

▪ PHÁP MÔN VÔ LUỢNG THỆ NGUYỆN HỌC: Là phải tự thấy Tự Tánh, thường hành chánh pháp, gọi là CHƠN HỌC.

▪ PHẬT ĐẠO VÔ THƯỢNG THỆ NGUYỆN THÀNH: Đã quyết tâm dùng công phu, thường hành nơi chơn chánh, lìa mê lìa giác, thường sanh Bát Nhã, trừ vọng trừ chơn, liền thấy Phật Tánh, tức ngay đó thành Phật Đạo, gọi là CHƠN THÀNH. Thường nghĩ nhớ tu hành là PHÁT NGUYỆN LỰC.

Thiện tri thức, đã phát tứ hoằng thệ nguyện

xong, nay vì thiện tri thức truyền VÔ TƯỚNG TAM QUY Y GIỚI. Thiện tri thức, QUY Y GIÁC, lưỡng túc tôn, QUY Y CHÁNH, ly dục tôn, QUY Y TỊNH chúng trung tôn. Từ nay trở đi, xưng GIÁC làm Thầy, trọng chẳng quy y tà ma ngoại đạo, dùng TỰ TÁNH TAM BẢO thường tự chứng minh. Khuyên các thiện tri thức, nên QUY Y TỰ TÁNH TAM BẢO: Phật túc là GIÁC, Pháp túc là CHÁNH, Tăng túc là TỊNH. Tự Tâm quy y GIÁC thì tà mê chẳng sanh, thiểu dục tri túc, hay lìa tài sắc, gọi là LUÔNG TÚC TÔN. Tự tâm quy y CHÁNH, niệm niệm chẳng tà kiến, vì chẳng tà kiến nên chẳng có nhơn ngã, cống cao, tham ái, chấp trước, gọi là LY DỤC TÔN. Tự Tâm quy y TỊNH; Tự Tánh đối với tất cả cảnh giới trần lao ái dục đều chẳng nhiễm trước, gọi là CHÚNG TRUNG TÔN.

Nếu tu hạnh này gọi là Tự Quy Y. Phàm phu chẳng hiểu, từ sáng đến tối thọ Tam Quy Y, nếu nói quy y Phật, Phật ở chỗ nào? Nếu chẳng thấy Phật thì dựa vào đâu mà quy y? Nói lại thành vọng. Thiện tri thức, mọi người hãy xem xét kỹ, chớ lầm dụng Tâm, trong kinh rõ ràng nói là Quy Y Tự Tánh Phật, chẳng có nói Quy Y Tha Phật. Tự Tánh Phật, chẳng quy y thì đâu còn chỗ nào để quy y nữa! Nay đã tự ngộ, mỗi mỗi đều phải quy y TỰ TÁNH TAM BẢO, bên trong tự sửa tâm tánh, bên ngoài kính mến mọi người, tức là TỰ QUY Y vậy.

Thiện tri thức, đã quy y TỰ TÁNH TAM BẢO xong, các người chú tâm nghe ta nói NHẤT THỂ TAM THÂN TỰ TÁNH PHẬT, khiến các người đều rõ ràng thấy Tam Thân Phật, Tự Ngộ Tự Tánh. Nay nói theo ta:

- Nơi Tự Sắc Thân Quy Y THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT.

- Nơi Tự Sắc Thân Quy Y THIÊN BÁ ỨC HÓA THÂN PHẬT.

- Nơi Tự Sắc Thân Quy Y VIÊN MÃN BÁO THÂN PHẬT.

Thiện tri thức, sắc thân là nhà trọ, chẳng thể nói quy y được. Xưa nay tam thân Phật ở trong Tự Tánh mọi người đều săn có, tại Tâm mê nên chẳng thấy Tánh bên trong, chỉ hướng ngoại tìm Tam Thân Phật mà chẳng thấy tự thân có Tam Thân Phật. Các người hãy nghe, nay ta khiến các người ngay nơi tự thân được thấy Tự Tánh có Tam Thân Phật; Tam Thân Phật này từ Tự Tánh sanh ra, chẳng từ bên ngoài mà được.

Sao gọi là THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT? Người đời tánh vốn thanh tịnh, vạn pháp từ Tự Tánh sanh khởi. Suy lường điều ác túc sanh hạnh ác, suy lường điều thiện túc sanh hạnh lành. Như vậy các pháp ở trong Tự Tánh như trời thường trong, mặt trời mặt trăng thường sáng; Vì bị mây đen che khuất nên

trên sáng dưới tối; Thoạt được gió thổi mây tan, trên dưới đều sáng, vạn tượng đều hiện. Người đời Tánh hay phù du lơ lửng như mây trên trời.

Thiện tri thức, trí như mặt trời, huệ như mặt trăng, trí huệ thường sáng; Vì chấp cảnh bên ngoài, nên bị vọng niệm mây đen che khuất, Tự Tánh chẳng được sáng tỏ. Nếu gặp được thiện tri thức, nghe được Chánh Pháp, tự trừ mê vọng, trong ngoài đều sáng, vạn Pháp đều hiện nơi Tự Tánh:

Người KIẾN TÁNH cũng vậy. Đây gọi là THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT. Thiện tri thức, Tự Tâm Quy Y Tự Tánh tức là QUY CHƠN PHẬT.

Tự Quy Y tức là trong Tự Tánh trừ sạch những tâm bất thiện, tâm ganh ty, tâm quanh co, tâm chấp ngã, tâm cuồng vọng, tâm khinh mạn, tâm tà kiến, tâm cống cao và tất cả những hạnh bất thiện. Thường tự thấy lỗi mình, chẳng nói tốt xấu lỗi của người, ấy là TỰ QUY Y. Thường phải hạ mình, cung kính mọi người, tức là KIẾN TÁNH, thông đạt chẳng còn trệ ngại, ấy là TỰ QUY Y.

Sao gọi là THIỆN BÁ ƯC HÓA THÂN? Nếu chẳng nghĩ muôn pháp, Tánh vốn như Hu Không. Một niệm suy lường gọi là Biến Hóa: Suy lường đều Ác tức hóa ra Địa Ngục, suy lường việc Thiện hóa ra Thiên Đàng; Độc Hại hóa ra Rắn Rồng;

Từ Bi hóa ra Bồ Tát; Trí Huệ hóa ra Tam Thiện Đạo; Ngu Si hóa ra Tam Ác Đạo. Tự Tánh biến hóa rất nhiều, kẻ mê chẳng thể tinh giác, niệm niệm khởi ác, thường đi trên đường ác, hễ nhất niệm hồi tâm hướng thiện, trí huệ liền sanh, đây gọi là TỰ TÁNH HÓA THÂN PHẬT.

Sao gọi là VIÊN MÃN BÁO THÂN? Ví như một ngọn đèn trừ được ngàn năm đèn tối, một niệm trí huệ diệt được muôn năm ngu mê. Chớ nghĩ việc xưa đã qua thì bất khả đắc, thường nghĩ về sau, niệm niệm viên tròn sáng tỏ, tự thấy Bản Tánh, thiện ác dù khác, Tánh vốn Bất Nhị; Tánh Bất Nhị gọi là Thật Tánh, ở trong Thật Tánh chẳng nghĩ thiện ác, đây gọi là VIÊN MÃN BÁO THÂN PHẬT. Tự Tánh khởi một niệm ác, liền diệt vạn kiếp thiện nhân; Tự Tánh khởi một niệm thiện, liền dứt hằng sa ác nghiệp, thẳng đến Vô Thương Bồ Đề. Niệm niệm tự thấy chẳng mất bản niệm gọi là BÁO THÂN PHẬT.

Thiện tri thức, từ pháp Thân suy lường tức là HÓA THÂN PHẬT, niệm niệm Tự Tánh tự thấy tức là BÁO THÂN PHẬT; Tự Ngộ Tự Tu Tự Tánh công đức là CHƠN QUY Y. Da thịt này là sắc thân, sắc thân là nhà trọ, chẳng thể Quy Y được. Hễ ngộ được Tự Tánh Tam Thân, tức nhận được Tự Tánh Phật. Nay ta thuyết bài VÔ TƯỚNG TUNG, nếu y theo tung này tu

hành, ngay đó khiến các ngươi nhiều kiếp ngu mê
đều nhất thời tan rã. Tụng rằng:

Mê nhơn tu phước bất tu đạo,
Chỉ ngôn tu phước tiện thị đạo,
Bố thí cúng dường phước vô biên,
Trung tâm tam ác nguyên lai tạo,
Nghĩ tương tu phước dục diệt tội,
Hậu thế đắc phước tội huờn tại.
Đản hướng tâm trung trừ tội duyên;
Các tự tánh trung chơn sám hối,
Hốt ngộ Đại thừa chơn sám hối,
Trừ tà hạnh chánh túc vô tội.
Học đạo thường ư tự tánh quán,
Túc dữ chư Phật đồng nhất loại.
Ngô Tổ duy truyền thủ đốn pháp,
Phổ nguyện kiến tánh đồng nhất thể.
Nhược dục tương lai mích pháp thân,
Ly chư pháp tướng tâm trung tẩy.
Nỗ lực tự kiến mạc du du,
Hậu niệm hốt tuyệt nhất thế hưu.
Nhược ngộ Đại thừa đắc kiến tánh,
Kiền cung hiệp chưởng chí tâm cầu.

Dịch nghĩa:

*Kẻ mê tu phước chẳng tu đạo,
Chỉ cho tu phước túc là đạo.
Bố thí cúng dường phước vô biên,
Trong tâm tam ác vẫn còn tạo.
Muốn dùng tu phước để diệt tội,*

Kiếp sau được phước tội vẫn còn.
 Nhân duyên tội ác trừ nơi tâm,
 Hướng vào Tự Tánh chơn sám hối.
 Hoát ngộ Đại Thừa chơn sám hối,
 Tà dứt hạnh chánh túc vô tội.
 Học đạo thường quán nơi Tự Tánh,
 Thì với chư Phật đồng một loại.
 Tổ sư truyền pháp đốn ngộ này,
 Nguyệt cùng kiến tánh đồng nhất thể.
 Nếu muốn tương lai ngộ pháp thân,
 Lìa các pháp tướng tâm trong sạch.
 Cố gắng tu hành chớ nhởn nhơ,
 Hậu niệm thoát dứt một đời tiêu.
 Muốn ngộ Đại Thừa thấy Tự Tánh,
 Kính lễ Tri Thức chí tâm cầu.
 (Cầu nơi chẳng cầu gọi là chí tâm cầu).

Sư bảo: “Thiện tri thức, cần phải theo tụng này tu hành, ngay nơi đó được KIẾN TÁNH, dù cách xa ta ngàn dặm mà thường như ở bên cạnh ta, nếu ngay nơi đó chẳng ngộ, dấu cho đối diện cũng như cách xa ngàn dặm, uổng công từ xa đến đây. Các ngươi ra về bình yên”.

Đại chúng nghe pháp đều được tỉnh ngộ, hoan hỷ phụng hành.

PHẨM CƠ DUYÊN THƯ BÁY

Sư đắc pháp ở Huỳnh Mai rồi về làng Tào Hầu, tỉnh Thiều Châu, dân chúng chẳng ai biết đến. Lúc ấy có một nhà nho tên Lưu Chí Lược, đối đãi với Sư rất cung kính, Chí Lược có người cô xuất gia làm Ni, pháp danh Vô Tận Tạng, thường tụng Kinh Đại Niết Bàn. Sư nghe qua một lần liền biết diệu nghĩa của kinh, nên vì Ni giải thuyết.

Ni cầm kinh hỏi chữ. Sư nói: “Hỏi nghĩa thì được, hỏi chữ thì chẳng biết”.

Ni nói: “Chữ còn chưa biết, làm sao hiểu nghĩa?”. Sư nói “Diệu lý của chư Phật chẳng dính dáng với văn tự”.

Ni ngạc nhiên kinh phục, nói khấp các bậc kỳ lão trong làng: “Đây là người có đạo, rất nên cúng dường”.

Lúc ấy có cháu chắt của Võ Hầu đời Ngụy tên Tào Thúc Lương, cùng với dân chúng trong làng tấp nập đến chiêm ngưỡng kính lễ. Thời ấy Bảo Lâm Cổ Tự đã bị hư phế do binh loạn từ cuối đời nhà Tùy, nay xây dựng lại ngôi chùa rồi rước Sư về ở. Chẳng bao lâu dân chúng đến đông, thành nơi trang

nghiêm. Sư ở đấy được hơn chín tháng, lại bị bọn ác tìm đến. Sư trốn lên núi, bị bọn họ đốt cháy rừng núi, Sư chen thân ẩn trong kẽ đá được khỏi. Nay trên đá có dấu ngồi kiết già và dấu vần y của Sư, người đời sau gọi đá ấy là Đá Ty Nạn. Sư nhớ lời dặn của Ngũ Tổ là phải ẩn nơi hai ấp Hoài, Hội, bèn về đấy ở ẩn.

Tăng Pháp Hải, người ở Khúc Giang, tỉnh Thiều Châu, tham vấn Tổ Sư, hỏi: “Thế nào là “Tức Tâm Tức Phật?” Xin Hòa Thượng chỉ dạy”.

Sư nói: “Niệm trước chẳng sanh tức tâm, niệm sau chẳng diệt tức Phật; Lập tất cả tướng Tức Tâm, lìa tất cả tướng Tức Phật. Nếu ta nói cho đủ thì trọn kiếp cũng chẳng hết, hãy nghe kệ đây:

Tức tâm danh huệ,
Tức Phật nai định.
Định huệ đẳng trì,
Ý trung thanh tịnh.
Ngộ thử pháp môn,
Do như tập tánh,
Dụng bốn vô sanh,
Song tu thị chánh.

Dịch nghĩa:

Tức tâm là huệ,
Tức Phật là định.
Định huệ song song,
(Đẳng trì)
Nơi ý thanh tịnh.

*Ngộ pháp môn này,
Do tập khí người.
Dụng vốn vô sanh,
Song tu (Định huệ) là chánh.*

Pháp Hải ngay nơi đó liền ngộ, tán thán bằng Kê rằng:

**Tức tâm nguyên thị Phật,
Bất ngộ nhi tự khuất.
Ngã tri định huệ nhân,
Song tu ly chư vật.**

Dịch nghĩa:

*Tức tâm vốn là Phật,
Chẳng ngộ là tự khuất
(Oan cho mình).
Ta biết nhân định huệ,
Song tu lìa vạn pháp.*

Tăng Pháp Đạt, người Hồng Châu, 7 tuổi xuất gia, thường tụng Kinh Pháp Hoa, đến lễ Tổ Sư mà đầu chẳng chấm đất. Sư quở rằng: “Đảnh lễ mà chẳng chấm đất bằng như chẳng lễ, trong tâm người tất có chất chứa một điều gì, ngày thường tu hạnh gì?”.

Đáp: “Niệm Kinh Pháp Hoa đã hết ba ngàn bộ”.

Sư nói: “Đầu ngươi tụng đến mươi ngàn bộ, nếu ngộ được ý Kinh mà chẳng tự cho là thù thắng, mới đồng một hạnh với ta. Nay ngươi tự

phụ cho đấy là sự nghiệp mà chẳng biết lỗi, hãy nghe kệ đây:

**Lễ bốn chiết mạn tràng,
Đầu hê bất chí địa?
Hữu ngã tội tức sanh,
Vong công phước vô tỳ.**

Dịch nghĩa:

*Lễ vốn trừ ngã mạn,
Đầu sao chẳng chấm đất?
Có ngã tội liền sanh,
Quên công phước vô tận.*

Sư lại hỏi: “Ngươi tên gì?”.

Đáp: “Tên là Pháp Đạt”.

Sư nói: “Ngươi tên Pháp Đạt, đâu từng đạt pháp”. Lại nói kệ rằng:

**Nhữ kim danh Pháp Đạt,
Cầu tụng vị hữu yết.
Không tụng đản tuân thanh,
Minh tâm hiệu Bồ Tát.
Nhữ kim hữu duyên cố,
Ngô kim vi nhữ thuyết.
Đản tín Phật vô ngôn,
Liên hoa tùng khẩu phát.**

Dịch nghĩa:

*Ngươi tên gọi Pháp Đạt,
Siêng tụng chưa từng dứt.
Tụng suông chỉ theo tiếng,
Minh tâm gọi Bồ Tát.
Ngươi nay có nhân duyên,
Ta vì ngươi mà thuyết.
Hết tin Phật vô ngôn⁽¹⁾,
Lời Phật từ miệng phát⁽²⁾.*

Đạt nghe kệ xong bèn tạ lỗi rằng: “Từ nay trở đi sẽ khiêm tốn cung kính tất cả. Đệ tử tụng Kinh Pháp Hoa mà chưa hiểu nghĩa kinh, tâm thường có nghi, Hòa Thượng trí huệ mênh mông, xin nói sơ lược nghĩa lý của kinh”.

Sư nói: “Pháp Đạt, pháp vốn thông đạt, chỉ tại tâm ngươi chẳng đạt. Kinh vốn chẳng nghi, tâm ngươi tự nghi. Người niệm Kinh này lấy gì làm Tông Chỉ?”.

Đạt nói: “Đệ tử Căn Tánh ngu độn, xưa nay chỉ biết y văn niệm tụng, chẳng biết Tông Chỉ”.

Sư nói: “Ta chẳng biết chữ, người lấy kinh tụng thử một bộ, ta sẽ giảng thuyết cho”.

Pháp Đạt liền lên tiếng tụng kinh, đến phẩm

⁽¹⁾ Chớ nên chấp ở ngữ ngôn, Vô Ngôn: Phật thuyết pháp 49 năm mà tự nói chẳng thuyết một chữ.

⁽²⁾ Chớ nên chấp vào im lặng.

Thí Dụ, Sư nói: “Hãy ngừng, Kinh này vốn lấy nhân duyên xuất thế làm Tông Chỉ, dù nói nhiều thí dụ cũng chẳng ngoài việc này. Thế nào là nhân duyên? Kinh nói: “Chư Phật Thế Tôn vì một đại sự nhân duyên mà xuất hiện trên đời”. Một đại sự tức là TRI KIẾN PHẬT vậy. Người đời ngoài mê chấp tướng, trong mê chấp không, nếu được ở nơi tướng mà lìa tướng, nơi không mà lìa không, tức là trong ngoài chẳng mê. Nếu ngộ pháp này, ngay trong một niệm tâm liền sáng tỏ, ấy là khai ngộ TRI KIẾN PHẬT vậy.

Phật tức là GIÁC, chia làm bốn cửa: Khai GIÁC TRI KIẾN; Thị GIÁC TRI KIẾN; Ngộ GIÁC TRI KIẾN; Nhập GIÁC TRI KIẾN. Nếu nghe khai thị liền được Ngộ Nhập tức GIÁC TRI KIẾN, do đó Bổn Lai Chơn Tánh liền được hiển hiện.

Người nên cẩn thận, chớ hiểu lầm ý Kinh, nghe nói: “Khai Thị Ngộ Nhập” bèn cho là Tri Kiến của Phật (*Tha Phat*) chẳng có phần mình; Nếu hiểu như thế là phỉ báng Kinh Phật vậy. Đã nói Phật thì TRI KIẾN PHẬT đã săn đầy đủ, đâu cần phải khai thị nữa! Người phải tin rằng nói Tri Kiến Phật là ở nơi Tự Tâm của người chẳng phải Phật bên ngoài. Bởi vì tất cả chúng sanh tự che khuất ánh sáng của Tự Tánh, tham ái cảnh trần, phan duyên bên ngoài nhiễu loạn bên trong, cam chịu trần lao hành hạ, làm nhọc Đức Thế Tôn từ chánh định ra,

khổ tâm khuyên dạy bằng đủ mọi cách, khiến ngừng nghỉ các duyên, chớ nên hướng ngoại tìm cầu, tức chẳng khác với Phật, nên nói là Khai Tri Kiến Phật.

Ta cũng nên khuyên tất cả mọi người thường nên Khai Tri Kiến Phật nơi Tự Tâm. Người đời tâm tà, ngu mê tạo tội, miệng lành tâm ác, tham sân ganh ty, gièm xiểm, nịnh bợ, ngã mạn, hiếp người, hại vật, tự Khai Tri Kiến Chúng Sanh.

Nếu được trong Tâm ngay thẳng, thường sanh trí huệ chiếu soi Tự Tâm, dứt ác làm lành, tức là tự Khai Tri Kiến Phật vậy, người nên niêm niệm Khai Tri Kiến Phật chớ Khai Tri Kiến Chúng Sanh. Khai Tri Kiến Phật tức là Xuất Thế; Khai Tri Kiến Chúng Sanh tức là Thế Gian. Nếu người chỉ luôn luôn lấy công phu tụng niệm làm thời khóa, chẳng khác nào con mao ngưu tiếc đuôi! (*Con mao ngưu có đuôi rất đẹp, gấp thợ săn chỉ giấu đuôi mà không giấu đầu*).

Đạt nói: “Nếu như vậy tức là chỉ cần hiểu nghĩa, chẳng cần tụng kinh sao?”.

Sư nói: “Kinh có lỗi gì, đâu làm chướng niệm của người! Chỉ vì mê ngộ tại người, tổn ích do mình mà thôi. Miệng niệm tâm hành tức là chuyển được kinh, miệng niệm tâm chẳng hành tức bị kinh chuyển. Hãy nghe kệ đây:

Tâm mê Pháp Hoa chuyển,
 Tâm ngộ chuyển Pháp Hoa.
 Tụng kinh cứu bất minh,
 Dữ nghĩa tác thù gia.
 Vô niệm niệm tức chánh,
 Hữu niệm niệm thành tà.
 Hữu vô câu bất kể,
 Trường ngự bạch ngưu sa.

Dịch nghĩa:

*Tâm mê Pháp Hoa chuyển,
 Tâm ngộ chuyển Pháp Hoa.
 Tụng lâu chẳng hiểu thấu,
 Nghịch ý nghĩa trong kinh.
 Vô niệm (Không chấp thật) niệm tức chánh,
 Hữu niệm (Có chấp thật) niệm thành tà.
 Hữu vô đều chẳng chấp,
 Tự Tánh luôn luôn hiện.*

Đạt nghe xong thoạt chảy nước mắt, ngay nơi đó khai ngộ, nói với Sư: “Pháp Đạt xưa nay thật chưa từng chuyển Pháp Hoa, lại bị Pháp Hoa chuyển”.

Lại hỏi: “Kinh nói: “Chư Đại Thanh Văn cho đến Bồ Tát, tất cả tận tâm suy lường đều chẳng thể đo lường được trí Phật”. Nay khiến phàm phu chỉ ngộ được Tự Tâm thì gọi là Tri Kiến Phật, tự mình đã chẳng phải là bậc thượng căn, nên chẳng khỏi nghi ngờ. Kinh lại nói: “Ba loại xe: Xe nai,

xe dê và xe trâu” có gì khác biệt? Xin Hòa Thượng chỉ dạy thêm”.

Sư nói: “Ý Kinh rõ ràng minh bạch, ngươi tự mê trái. Người Tam thừa chẳng thể suy lường được trí Phật, lỗi tại suy lường vậy. Dẫu cho ngươi tận sức suy lường, chỉ càng thêm xa xôi mà thôi.

Phật thuyết pháp vốn vì phàm phu mà thuyết, chẳng vì Phật thuyết; Lý này nếu chẳng chịu tin thì cũng như năm ngàn người từ trên hội Pháp Hoa lui ra, mà chẳng biết đã ngồi sẵn trên xe trâu (*Phật Tánh vốn sẵn có*), mà lại tìm kiếm ba xe (*Tam Thừa*) bên ngoài.

Huống trong Kinh rõ ràng chỉ ra cho người: Chỉ duy nhất một Phật Thừa, chẳng còn thừa nào khác, nói có hai ba thừa, cho đến vô số phương tiện, mọi thứ nhân duyên, lời nói thí dụ, pháp ấy đều vì nhất Phật Thừa mà tạm lập. Người sao chẳng tinh ngộ, nói ba xe là giả thiết, vì đời xưa mà nói, nhất thừa là thật, vì đời nay mà nói: Chỉ bảo ngươi bỏ giả trở về thật, trở về thật rồi thật cũng chẳng chấp. Phải biết tất cả châu báu tài vật đều thuộc về ngươi, do ngươi thọ dụng, chẳng phải là của cha, cũng chẳng phải là của con, cũng chẳng khởi dụng tưởng, ấy gọi là trì Kinh Pháp Hoa, trì Kinh như thế từ kiếp này sang kiếp khác tay chẳng rời Kinh, từ sáng đến tối, chẳng dứt tung niệm vậy”.

Pháp Đạt được Sư khai thị, mồng rõ vô cùng, làm kệ tán thán rằng:

**Kinh tụng tam thiên bộ,
Tào Khê nhất cú vong.
Vị minh xuất thế chỉ,
Ninh hiết lụy sanh cuồng.
Dương lộc ngưu quyền thiết,
Sơ trung hậu thiện dương.
Thùy tri hỏa trạch nội,
Nguyên thị pháp trung vương.**

Dịch nghĩa:

*Tụng Kinh ba ngàn bộ,
Bị Tổ một lời tiêu.
Chưa thấu đạo xuất thế,
Sao dứt lụy kiếp mê.
Dê, nai, trâu⁽¹⁾ giả thiết,
Ba đoạn thiện quét sạch⁽²⁾,
Ai ngờ trong nhà lửa,
Vốn là Tự Tánh Phật.*

Sư nói: “Ngươi sau này mới được gọi là ông Tăng tụng Kinh vậy”.

(1) Dê, nai, trâu = tiểu, trung, đại thừa

(2) Ba đoạn thiện quét sạch: Mới phát thiện tâm là sơ thiện, chẳng chấp thiện tâm là trung thiện, không trụ nơi chẳng chấp là hậu thiện, luôn cả cái tri giải biết về sự “Không trụ nơi chẳng chấp” cũng tiêu là quét sạch.

Pháp Đạt từ đó lãnh hội huyền chỉ, cũng chẳng dứt tụng Kinh.

Tăng Trí Thông, người ở An Phong tỉnh Thọ Châu, xem kinh Lăng Già hơn ngàn lần mà chẳng hiểu thế nào là Tam Thân Tứ Trí, đến lễ Sư xin giải thuyết cho, Sư nói:

- Tam Thân ấy là: Thanh Tịnh Pháp Thân tức Tánh của ngươi; Viên Mãn Báo Thân là Trí của ngươi; Thiên Bá Ức Hóa Thân là Hạnh của ngươi vậy. Nếu lìa Bản Tánh mà nói Tam Thân, ấy gọi là Có Thân mà Vô Trí, nếu Ngộ được Tam Thân vốn chẳng Tự Tánh tức gọi là Tứ Trí Bồ Đề.

Hãy nghe kệ đây:

**Tự tánh cù tam thân,
Phát minh thành tứ trí.
Bất ly kiến văn duyên,
Siêu nhiên đăng Phật địa.
Ngô kim vi nhữ thuyết,
Đế tín vĩnh vô mê.
Mạc học trì cầu giả,
Chung nhứt thuyết Bồ Đề.**

Dịch nghĩa:

*Tự Tánh đủ tam thân,
Khai ngộ thành tứ trí.*

*Chẳng lìa sự thấy nghe,
Đốn siêu địa vị Phật.
Ta nay vì người thuyết,
Tin chắc trọn chẳng mê.
Chờ học kẻ tìm cầu,
Suốt ngày nói Bồ Đề.*

Thông lại hỏi: “Cái nghĩa của Tứ Trí có thể nghe được chăng?”.

Sư nói: “Đã hiểu Tam Thân, tức rõ Tứ Trí, sao còn hỏi nữa! Nếu lìa Tam Thân mà nói Tứ Trí, ấy gọi là Có Trí mà Chẳng có Thân, dấu cho có Trí cũng trở thành Vô Trí”. Lại nói kệ rằng:

**Đại viên cảnh trí tánh thanh tịch,
Bình đẳng tánh trí tâm vô bệnh.
Diệu quan sát trí kiến phi công,
Thành sở tác trí đồng viên cảnh.
Ngũ bát lục thất quả nhân chuyển,
Đản dụng danh ngôn vô thật tánh.
Nhược kiêm chuyển xứ bất lưu tình,
Phiền (*Phòn*) hưng vĩnh xứ Na Già định.**

Dịch nghĩa:

*Đại viên cảnh trí tánh thanh tịch,
Bình đẳng tánh trí tâm chẳng bệnh.*

*Diệu quan sát trí chẳng tác ý,
(Sự thấy của diệu quan sát trí chẳng cần tác ý)
Thành sở tác trí đồng viên cảnh.
Ngũ, bát, lục, thất quả nhân chuyển,
Chỉ dùng tên gọi chẳng thật tánh.
Nếu ngay nơi chuyển chẳng dính mắc,
Ở chỗ nào động cũng đại định.*

Như thế là chuyển Thức thành Trí. Trong Giáo Môn chuyển Tiền Ngũ Thức thành Sở Tác Trí; chuyển Thức thứ sáu thành Diệu Quan Sát Trí, chuyển Thức thứ bảy thành Bình Đẳng Tánh Trí, chuyển Thức thứ tám thành Đại Viên Cảnh Trí. Dù Thức thứ sáu, bảy là trong nhân chuyển, năm Thức trước và Thức thứ tám là trên quả chuyển, nhưng chỉ chuyển cái tên gọi mà chẳng chuyển cái Thể vậy.

Trí Thông đốn ngộ tánh trí, bèn trình kệ rằng:

Tam thân nguyên ngã thể,
Tứ trí bốn tâm minh.
Thân trí dung vô ngại,
Ứng vật nhậm tùy hình.
Khởi tu giai vọng động,
Thủ trụ phi chơn tinh.
Diệu chỉ nhân Sư hiểu,
Chung vong nhiễm ô danh.

Dịch nghĩa:

*Thể ta săn tam thân,
Bản tâm đủ tú trí.
Thân trí dung lẫn nhau,
Tiếp vật tùy cơ ứng.
Mống tâm tu là vọng,
Giữ yên cung chẳng chơn.
Nhờ Sư thấu diệu chỉ,
Chẳng còn kẹt danh tướng.*

***

Tăng Trí Thường người ở Quí Khê, tỉnh Tín Châu, xuất gia lúc còn nhỏ tuổi, quyết chí cầu kiến tánh. Một hôm đến tham lễ Sư hỏi: “Ngươi từ đâu đến, muốn cầu việc gì?”.

Đáp: “Đệ tử gần đây đến núi Bạch Phong ở Hồng Châu lễ Hòa Thượng Đại Thông, nhờ chỉ dạy cái diệu nghĩa kiến tánh thành Phật, nhưng chưa hết nghi ngờ, nên từ xa đến đánh lễ, mong Hòa Thượng khai thị.”

Sư hỏi: “Hòa Thượng Đại Thông nói thế nào? Người thử nói xem”.

Đáp: “Trí Thường đến đó trải qua ba tháng chưa được chỉ dạy, trong lòng tha thiết vì Pháp, nên một hôm vào trượng thất hỏi: Thế nào là bản tâm bản tánh của Trí Thường?”.

Hòa Thượng hỏi: “Ngươi thấy hư không chẳng?”.

Đáp: “Thấy”.

Hỏi: “Ngươi thấy hư không có tướng mạo chăng?”.

Đáp: “Hư không vô hình đâu có tướng mạo!”.

Hòa Thượng nói: “Bản Tánh của ngươi cũng như Hư Không, chẳng có một vật để thấy gọi là Chánh Kiến, chẳng có một vật để biết gọi là Chơn Tri, chẳng có xanh vàng dài ngắn, chỉ thấy Bổn Nguyên Thanh Tịnh; Giác Thể Sáng Tròn, gọi là Kiến Tánh Thành Phật, cũng gọi là Tri Kiến của Như Lai”.

Đệ tử dù nghe nói như vậy mà tâm còn chưa lãnh hội, xin Hòa Thượng khai thị.

Sư nói: “Cái thuyết của Đại Thông vẫn còn tri kiến nên khiến ngươi chẳng lãnh hội. Nay ta cho ngươi một bài kệ:

Bất kiến nhất pháp tồn vô kiến,
Đại tự phù vân giá nhụt diện,
Bất tri nhất pháp thủ không tri,
Huờn như thái hư sanh thiểm diện.
Thử chi tri kiến miết nhiên hưng,
Thố nhận hà tầng giải phương tiện.
Nhữ đương nhất niệm tự tri phi,
Tự kỷ linh quang thường hiển hiện.

Dịch nghĩa:

*Chẳng thấy một pháp thành vô kiến,
Như mây đen che khuất mặt trời.
Chẳng biết một pháp thành vô tri,
Lại như hư không sanh điện chớp.
Như thế vẫn còn chấp tri kiến,
Nhận lầm chưa hiểu thấu phương tiện.
Người phải trong niệm tự biết quấy,
Ánh sáng tự tánh thường hiển hiện.*

Trí Thường nghe xong hoát nhiên tâm ngộ, bèn nói kệ rằng:

Vô doan khởi tri kiến,
Trước tướng cầu Bồ Đề.
Tình tồn nhất niệm ngộ,
Ninh việt tích thời mê.
Tự tánh giác nguyên thể,
Tùy chiểu uổng thiêng lưu.
Bất nhập Tổ sư thất,
Mang nhiên thú lưỡng đầu.

Dịch nghĩa:

*Khi không khởi tri kiến,
Chấp tướng cầu Bồ Đề.
Tình chấp một niệm ngộ,
Khó siêu nhiêu kiếp mê.
Bản Thể Tự Tánh giác,*

Tùy chiểu vọng lưu chuyển.

Chẳng vào thất Tổ Sư,

Si mê chạy hai đầu.

(Hai đầu: Nhị Biên tức là Biên Kiến)

Một hôm Trí Thường hỏi Sư: “Phật thuyết Pháp Tam Thừa, lại thuyết Tối Thượng Thừa là thế nào? Đệ tử chưa rõ, xin thầy dạy bảo”.

Sư nói: “Ngươi chỉ nên tự xét Bản Tâm, chớ chấp trước pháp tướng bên ngoài, pháp chẳng bốn thừa, tâm ngươi tự có sai biệt: Thấy nghe tụng niệm là Tiểu Thừa; Ngộ pháp hiểu nghĩa là Trung Thừa; Y pháp tu hành là Đại Thừa; Vạn pháp thông đạt, vạn pháp đầy đủ, tất cả chẳng nhiễm, lìa các pháp tướng, trọn vô sở đắc, gọi là Tối Thượng Thừa. Thừa nghĩa là Hành, chẳng ở nơi tranh biện, ngươi nên tự tu, chớ hỏi ta vậy, trong bất cứ lúc nào, Tự Tánh tự Như Nhu”.

Trí Thường lễ tạ nguyện, làm thi giả trọn đời Sư.

***

Tăng Chí Đạo, người Nam Hải, tỉnh Quảng Châu, đến xin chỉ dạy: “Đệ tử từ lúc xuất gia đến nay, xem Kinh Niết Bàn đã hơn mười năm nhưng chưa rõ đại ý, xin Hòa Thượng chỉ dạy”.

Sư hỏi: “Ngươi chưa rõ chỗ nào?”.

Chí Đạo nói: “Các hạnh vô thường là pháp sanh diệt, sanh diệt diệt xong, tịch diệt làm vui (*Lạc đức*). Đệ tử nghi ngờ chỗ này”.

Sư hỏi: “Ngươi nghi ngờ cái gì?”.

Đáp: “Tất cả chúng sanh có hai thân, gọi là Sắc Thân và Pháp Thân. Sắc Thân vô thường, có Sanh có Diệt; Pháp Thân có thường, chẳng Tri chẳng Giác. Kinh nói: “Sanh diệt diệt xong, tịch diệt làm vui”, chẳng biết thân nào tịch diệt, thân nào được vui? Nếu nói sắc thân được vui, sắc thân lúc diệt thì tứ đại tan rã, toàn thể là khổ chẳng thể nói là vui. Nếu pháp thân tịch diệt thì đồng như cây cỏ ngói đá, ai mà được vui? Lại Pháp Tánh là cái Thể của sanh diệt; Ngũ Uẩn là Dụng của Sanh Diệt, một Thể năm Dụng, sanh diệt là thường. Sanh thì từ Thể khởi Dụng; Diệt thì nghiệp Dụng trở về Thể. Nếu cho sanh nữa tức là loài hữu tình chẳng đoạn chẳng diệt; Nếu chẳng cho sanh nữa thì vĩnh viễn tịch diệt, đồng với loài vô tình, như thế thì tất cả pháp đều bị Niết Bàn ngăn cấm, sanh còn chẳng được, có gì là vui?”.

Sư nói: “Ngươi là Phật Tử, sao lại học tà kiến ngoại đạo, chấp đoạn chấp thường mà luận bàn Pháp Tối Thượng Thừa! Theo lời ngươi nói thì ngoài Sắc Thân lại có Pháp Thân, lìa sanh diệt

cầu nơi tịch diệt, lại cho thường đức, lạc đức của Niết Bàn là có Thân để Thọ Dụng, áy đều là mê chấp và ham tiếc sanh tử, đam mê sự vui của thế gian. Người nay nên biết, Phật vì tất cả người mê, nhận lầm ngũ uẩn hòa hợp là tướng tự thể, lầm cho tất cả pháp là tướng ngoại trắc, tham sống sợ chết, niệm niệm trôi lăn trong lục đạo, chẳng biết đều như mộng huyễn hư giả, uổng chịu luân hồi, đem thường đức, lạc đức của Niết Bàn trở thành tướng khổ, suốt ngày tìm cầu.

Phật vì thương xót cho những người này, nên khai thị chơn lạc của Niết Bàn, sát na chẳng có tướng sanh, sát na chẳng có tướng diệt, cũng chẳng có sanh diệt để diệt, áy tức là tịch diệt hiện tiền. Đang lúc hiện tiền, cũng chẳng có số lượng hiện tiền, nghĩa là chẳng có một tí khái niệm nào về không gian, thời gian, và số lượng của tịch diệt hiện tiền, mới gọi là thường đức, lạc đức, nghĩa là Chơn Vui.

Vui này chẳng có kẻ thọ dụng, cũng chẳng có kẻ không thọ dụng, há có cái tên gọi “Một Thể Năm Dụng” sao! Huống là còn nói Niết Bàn ngăn cấm các pháp khiến cho chẳng sanh, áy là phi báng Phật Pháp. Hãy nghe kệ đây:

Vô thượng Đại Niết Bàn,
 Viên minh thường tịch chiếu.
 Phàm ngu vị chi tử,
 Ngoại đạo chấp vi đoạn.
 Chư cầu nhị thừa nhân,
 Mục dī vi vô tác.
 Tận thuộc tình sở kế,
 Lục thập nhị kiến bản.
 Vọng lập hư giả danh,
 Hà vi chơn thật nghĩa.
 Duy hữu quá lượng nhơn,
 Thông đạt vô thủ xả.
 Dī tri ngũ uẩn pháp,
 Cập di uẩn trung ngã.
 Ngoại hiện chúng sắc tượng,
 Nhất nhất âm thanh tướng.
 Bình đẳng như mộng huyền,
 Bất khởi phàm Thánh kiến.
 Bất tác Niết Bàn giải,
 Nhị biên tam tế đoạn.
 Thường ứng chư căn dụng,
 Nhi bất khởi dụng tướng.
 Phân biệt nhất thiết pháp,
 Bất khởi phân biệt tướng.
 Kiếp hỏa thiêu hải đế,
 Phong cổ sơn tương kích.

Chơn thường tịch diệt lạc,
 Niết Bàn tương như thị.
 Ngô kim cưỡng ngôn thuyết,
 Linh nhữ xá tà kiến.
 Nhữ vật tùy ngôn giải,
 Hứa nhữ tri thiểu phần.

Dịch nghĩa:

Vô thượng Đại Niết Bàn,
 Sáng tròn thường tịch chiếu.
 Phàm phu gọi là chết,
 Ngoại đạo chấp đoạn diệt.
 Những người tu Nhị thừa,
 Cho đó là vô tác.
 Thảy đều do tình thức,
 Sáu mươi hai kiến chấp.⁽³⁾
 Vọng lập tên hư giả,
 Đâu phải nghĩa chơn thật.
 Chỉ có người kiến tánh,
 Thông đạt chẳng lấy bỏ.
 Vì biết pháp ngũ uẩn,
 Với cái ngã trong uẩn.
 Cả hiện tượng thế giới,
 Mỗi sắc tướng âm thanh.

(3) 62 kiến chấp: Tứ cú x ngũ uẩn = 20; 20 x tam tế = 60; 60 + thêm Hữu và Vô (Nguồn gốc của tất cả nhị biên đối đãi) = 62. Tất cả kiến chấp đều không ở ngoài 62 kiến chấp này.

*Bình đẳng như mộng huyễn,
 Chẳng phân biệt thánh phàm.
 Chẳng cho là Niết Bàn,
 Nhị biên⁽⁴⁾ tam tế dứt.
 Thường ứng các căn dụng⁽⁵⁾,
 Mà chẳng khởi dụng tưởng.
 Phân biệt tất cả pháp⁽⁶⁾,
 Chẳng khởi phân biệt tưởng.
 Niết Bàn vốn phi vật,
 Lửa gió dụng chẳng được.
 Chơn vui thường tịch diệt,
 Tướng Niết Bàn như thế.
 Nay ta gương nói ra,
 Khiến người bỏ tà kiến.
 Chớ hiểu theo lời nói,
 Mới cho biết ít phần.*

- (4) Nhị biên: Đối đai biên kiến; Tam tế: Quá khứ, hiện tại, vị lai.
- (5) Thường ứng các căn dụng, mà chẳng khởi dụng tưởng: Thường ứng là tả sự dụng của Tự Tánh chẳng tác ý, như bóng hiện trong gương, luôn luôn như thế. Ví như dùng cơm chỉ là dùng cơm, chẳng có năng sở, nên nói “Thường ứng các căn dụng, mà chẳng khởi dụng tưởng”. Còn “Dụng tưởng” thì có tác ý, nên có năng sở, cho ta là năng dùng, cơm là sở dùng.
- (6) Phân biệt tất cả pháp, chẳng khởi phân biệt tưởng: Phân biệt tất cả pháp mà chẳng tác ý ví như cơm chỉ là cơm, nước chỉ là nước, còn “Phân biệt tưởng” là có tác ý, nên có cơm ngon cơm dở, nước trong nước đục.

Chí Đạo nghe xong đại ngộ, vui mừng đánh lẽ lui ra.

***

Hành Tư Thiền Sư, họ Lưu, sanh ở An Thành, tỉnh Kiết Châu. Nghe nói Tào Khê giáo pháp thịnh hành, bèn đến tham lẽ, hỏi: “Nên làm việc gì để khỏi lọt vào giai cấp?”.

Sư hỏi: “Ngươi đã từng làm việc gì?”.

Đáp: “Thánh đế cũng chẳng làm”.

Sư hỏi: “Lọt vào giai cấp nào?”.

Đáp: “Thánh đế còn chẳng làm, giai cấp nào mà có!”.

Sư rất trọng, cho là pháp khí, cho làm quản chúng. Một hôm Sư nói: “Ngươi nên hóa độ một nơi, chờ cho đoạn dứt giáo pháp đốn ngộ này”.

Hành Tư Thiền Sư đã đắc pháp, bèn về núi Thanh Nguyên ở Kiết Châu hoằng pháp, sau được vua sắc phong, hiệu là Hoàng Tế Thiền Sư.

***

Hoài Nhượng Thiền Sư, họ Đỗ ở Kim Châu. Lúc ban đầu đến lẽ An Quốc Sư ở Tung Sơn, An Quốc Sư sai đến Tào Khê tham vấn. Nhượng đến lẽ bái. Sư hỏi: “Từ đâu đến?”.

Đáp: “Tung Sơn”.

Sư hỏi: “Cái vật gì mà đến như vậy?”.

Nhượng trả lời chẳng được, nổi nghi tình trải qua tám năm, sau nói với Sư: “Nói tựa như một vật thì chẳng đúng”.

Sư hỏi: “Còn có thể tu chứng chẳng?”.

Đáp: “Tu chúng thì chẳng phải không, ô nhiễm thì chẳng thể được”.

Sư ấn chứng rằng: “Chỉ cái chẳng ô nhiễm này chư Phật đều hộ niệm, ngươi đã như vậy, ta cũng như vậy”. Nhượng hoát nhiên đại ngộ, bèn làm thị giả bên Sư mười lăm năm, ngày càng thấu triệt huyền chỉ thâm sâu. Sau đến núi Nam Nhạc, rộng truyền Thiền Tông, được vua sắc phong, hiệu Đại Huệ Thiền Sư.

***

Vĩnh Gia Huyền Giác Thiền Sư, họ Dới quê ở Ôn Châu. Thuở nhỏ tu học Kinh Luận, chuyên về pháp môn chỉ quán của Thiên Thai Tông, nhân xem Kinh Duy Ma Cật phát minh tâm địa (*Kiến Tánh*). Bỗng gặp đệ tử của Sư là Huyền Sách đến thăm, luận đàm với nhau; Thấy lời nói của Huyền Giác khế hợp với Chu Tổ, Huyền Sách hỏi: “Thượng Tọa đặc pháp nơi Thầy nào?”.

Đáp: “Tôi nghe giảng Kinh Luận Đại Thừa, mỗi mỗi đều có Thầy truyền thừa, sau xem Kinh Duy Ma Cật ngộ Tự Tâm Phật, nhưng chưa có Thầy ấn chứng”.

Huyền Sách nói: “Trước thời Phật Oai Âm Vương thì được, sau thời Phật Oai Âm Vương, không Thầy mà tự ngộ, ấy đều là thiên nhiên ngoại đạo”.

Giác nói: “Vậy xin nhờ Thượng Tọa vì tôi ấn chứng”.

Sách nói: “Lời tôi chẳng đáng kể ở Tào Khê nay có Lục Tổ Đại Sư, các nơi đều tụ tập đến đó để thọ pháp, hễ đi thì cùng nhau đi”.

Huyền Giác bèn cùng với Huyền Sách đến tham vấn. Khi đến gặp Sư, Huyền Giác đi nhiễu ba vòng rồi đứng lại chống tích trượng.

Sư nói: “Bậc Sa Môn phải đầy đủ ba ngàn oai nghi, tám vạn tế hạnh, Đại Đức từ đâu đến mà sanh đại ngã mạn!”.

Giác đáp: “Sanh Tử Việc Lớn, Vô Thường Nhanh Chóng”.

Sư nói: “Sao Chẳng Thể Cứu (*Tham cứu*) cái Pháp Vô Sanh; Liễu Ngộ cái Chẳng Nhanh Chóng ấy u?”.

Đáp: “Thể tức Vô Sanh; Liễu vốn chẳng Chóng?”.

Sư bèn ấn chứng: “Đúng Thê! Đúng Thê!”. Lúc bấy giờ Huyền Giác mới trang nghiêm lễ bái, giây lát sau liền từ giã.

Sư nói: “Sao về chóng thê?”.

Đáp: “Tự vốn chẳng động há có chóng sao?”.

Sư hỏi: “Ai biết chẳng động?”.

Đáp: “Hòa Thượng tự sanh phân biệt”.

Sư nói: “Ngươi thật được ý vô sanh”.

Đáp: “Vô sanh há có ý sao?”.

Sư hỏi: “Không ý ai biết phân biệt?”.

Đáp: “Phân biệt cũng chẳng tác ý”.

Sư nói: “Lành thay! Hãy ở lại một đêm”.

Người thời ấy tôn Huyền Giác là “Nhất Túc Giác”. Về sau Giác soạn bài “Chứng Đạo Ca” thịnh hành khắp thế gian. Sau được sắc phong là Vô Tướng Đại Sư, người đời tôn là Chơn Giác.

***

Thiền Giả Trí Hoàng, tham học với Ngũ Tổ, tự cho mình đã được Chánh Thọ (*Chánh Định*), bèn chấp ngồi mãi trong am hơn hai mươi năm. Đệ tử của Sư là Huyền Sách hành cước đến Hà Bắc, nghe tên Trí Hoàng, liền đến am hỏi thăm: “Ông ở đây làm gì?”. Hoàng nói: “Nhập định”.

Sách hỏi: “Ông nói nhập định, là có tâm nhập hay là không tâm nhập? Nếu nói không tâm nhập thì tất cả loài vô tình, cây cối ngói đá đều phải được định; Nếu nói có tâm nhập thì tất cả loài hữu tình cũng đều được định”.

Hoàng nói: “Ta đang lúc nhập định chẳng thấy có cái Tâm CÓ và KHÔNG”.

Sách nói: “Chẳng thấy có cái Tâm CÓ và KHÔNG tức là Thường Định, đâu có xuất nhập? Hễ có xuất nhập thì chẳng phải Đại Định”.

Hoàng không trả lời được, một lúc sau mới hỏi: “Thượng Tọa nói pháp ai?”.

Sách nói: “Thầy tôi là Tào Khê Lục Tổ Đại Sư”.

Hoàng hỏi: “Lục Tổ lấy gì làm thiền định?”.

Sách nói: “Thầy tôi nói: Tự Tánh huyền diệu trạm nhiên, viên tròn tịch diệt, thể dụng như như, ngũ uẩn vốn không, lục trần phi thật, chẳng xuất chẳng nhập, chẳng định chẳng loạn, tánh thiền vô trụ, chẳng trụ nơi thiền tịch, tánh thiền vô sanh, chẳng khởi thiền tưởng (*Chẳng tác ý cho là Thiền*), tâm như hư không, cũng chẳng có cái số lượng của hư không”.

Hoàng nghe nói như vậy bèn đến lễ Sư.

Sư hỏi: “Thượng Tọa từ đâu đến?”. “Hoàng thuật lại nhân duyên gặp Huyền Sách”.

Sư nói: “Thật đúng như Huyền Sách nói. Người hễ Tâm như Hu Khong, chẳng chấp vào không, ứng dụng vô ngại, động tịnh Vô Tâm (*Chẳng tác ý*); Thánh Phàm đều quên, năng sở đều diệt, Tánh Tướng như như, thì không lúc nào chẳng phải định vậy”.

Trí Hoàng do đó đại ngộ, cái tâm sở đắc từ hai mươi năm đến nay đều tan rã chẳng còn hình bóng. Đêm ấy tại Hà Bắc, các quan dân nghe trên không trung có tiếng rằng: “Trí Hoàng Thiền Sư ngày nay đắc đạo!”. Sau từ giã Sư về Hà Bắc hoằng pháp, khai hóa tứ chúng.

***

Có một đồng tử tên là Thần Hội, họ Cao, ở Tương Dương. Lúc mươi ba tuổi từ chùa Ngọc Tuyền đến tham lễ. Sư nói: “Tri thức từ xa đến khổ nhọc, có đem theo cái Bản Lai đến chăng? Nếu có Bản Lai thì phải biết Chủ Nhơn, thử nói xem!”.

Hội đáp: “Lấy Vô Trụ Làm Bản, cái Thấy tức là Chủ”.

Sư nói: “Sa di này hay nói càn!”.

Hội lại hỏi: “Hòa Thượng tọa thiền thấy hay chẳng thấy?”.

Sư cầm cây gậy đánh ba cái, hỏi: “Ta đánh ngươi có đau hay chẳng đau?”.

Đáp: “Cũng đau cũng không đau”.

Sư nói: “Ta cũng thấy cũng chẳng thấy!”.

Hỏi: “Thế nào là cũng thấy cũng chẳng thấy?”.

Sư nói: “Cái thấy của ta thường thấy lỗi của tự tâm, chẳng thấy phải quấy tốt xấu của người cho nên cũng thấy cũng chẳng thấy. Người nói cũng đau cũng chẳng đau là thế nào? Nếu chẳng đau thì đồng với cỏ đá, nếu đau thì đồng với phàm phu, liền khởi sân hận. Người vừa hỏi “Thấy, không thấy” là Nhị Biên (*Đối đãi*), nói “Đau, không đau” tức là Sanh Diệt; Tự Tánh người còn chẳng tự thấy mà dám đùa người khác!”.

Thần Hội bèn lẽ bái cầu xin sám hối. Sư lại nói: “Người nếu Tâm mê chẳng thấy cần phải hỏi thiện tri thức để chỉ đường, người nếu Tâm ngộ tức tự thấy Tánh, phải y pháp tu hành. Nay người mê chẳng thấy Tự Tâm, lại đến hỏi ta thấy hay không thấy, ta thấy tự ta biết, chẳng dính dáng cái mê của người, người nếu tự thấy, cũng chẳng dính dáng cái mê của ta, sao chẳng tự thấy tự biết, mà lại hỏi ta thấy hay chẳng thấy!”.

Thần Hội lạy lẽ thêm hơn trăm lạy, xin sám hối tội lỗi, ân cần hầu hạ bên Sư chẳng rời. Một hôm Sư bảo chúng: “Ta có một vật, chẳng đau chẳng đuôi, chẳng danh chẳng tự, chẳng lung chẳng mặt, các người có biết chẳng?”.

Thần Hội bèn ra nói: “Ấy là bốn nguyên của chư Phật, Phật Tánh của Thần Hội”.

Sư nói: “Đã nói với ngươi là chẳng danh chẳng tự, ngươi bèn gọi là Bốn Nguyên Phật Tánh, ngươi sau này dẫu cho có ra hoằng pháp cũng chỉ thành một môn đỗ tri giải mà thôi”.

Sau khi Lục Tổ viên tịch, Thần Hội vào trong kinh thành Lạc Dương, rộng truyền đốn giáo của Tào Khê, soạn bộ Hiển Tông Ký, thịnh hành nơi đời, hiệu là Hà Trạch Thiền Sư.

***

Tăng hỏi Sư: “Ý chỉ của Huỳnh Mai người nào được?”.

Sư đáp: “Người hiểu Phật pháp được”.

Hỏi: “Hòa Thượng có được chẳng?”.

Đáp: “Ta chẳng hiểu Phật pháp”.

Một hôm, Sư muốn giặt cái y của Ngũ Tổ truyền thọ mà xung quanh không có suối tốt, nên đi đến cách sau chùa năm dặm, thấy có núi rừng xanh biếc, thoại khí vòng quanh (*Thoại khí là triệu chứng tốt đẹp hiện trên không khí, nhưng phải là người có pháp nhãn mới thấy được*). Sư động tích trượng xuống đất, nước suối ngay đó

trào ra, chảy thành cái ao. Sư quỳ trên đá mà giặt y.

Có vị Tăng ở Tây Thục tên là Phương Biện đến lê Sư, Sư hỏi: “Thượng Tọa làm nghề gì?”.

Đáp: “Thợ đắp tượng”.

Sư nghiêm mặt lại nói: “Ngươi thử đắp ta xem!”.

Biện ngơ ngác, qua mấy ngày sau đắp xong chơn tượng, cao bảy tấc, nét mặt tánh tình đều tỏ bày khéo léo. Sư cười nói: “Ngươi khéo tánh đắp tượng mà chẳng hiểu tánh Phật”. Sư rờ đầu thọ ký, dặn phải làm phước điền cho trời người; Rồi lấy y mà trả công. Biện chia y làm ba phần: Một phần đắp lên pho tượng, một phần tự giữ lấy, một phần lấy lá cây kè gói lại, xong chôn dưới đất, nguyện rằng: “Cho tôi đời sau được y này, làm trụ trì nơi đây, xây dựng lại chùa chiền”.

Đến năm thứ tám, niên hiệu Gia Hựu đời Nhà Tống (1056 - 1063, cách đó 380 năm), có vị Tăng tên là Duy Tiên đến đó tu sửa lại chùa chiền, đào đất được Y còn như mới. Pho tượng của Sư còn giữ ở chùa Cao Tuyền.

***

Có vị Tăng đem bài kệ của Ngộ Luân Thiên Sư lập lại với Sư. Kệ rằng:

**Ngoạ Luân hữu kĩ lưỡng,
Năng đoạn bá tư tưởng.
Đối cảnh tâm bất khởi,
Bồ Đề nhụt nhụt trưởng.**

Dịch nghĩa:

*Ngoạ Luân có bản lãnh,
Dứt được trăm tư tưởng.
Đối cảnh tâm chẳng khởi,
Bồ Đề luôn luôn trưởng.*

Sư nghe nói xong: “Kệ này chưa rõ tâm địa, nếu theo đó mà tu hành thì lại thêm trói buộc”.

Do đó khai thị một bài kệ:

**Huệ Năng một kĩ lưỡng,
Bất đoạn bá tư tưởng.
Đối cảnh tâm số khởi,
Bồ Đề tác ma trưởng.**

Dịch nghĩa:

*Huệ Năng không bản lãnh,
Chẳng dứt trăm tư tưởng.
Đối cảnh tâm cứ khởi,
Bồ Đề làm sao trưởng!*

PHẨM ĐỐN TIỆM THÚ TÁM

Lúc Sư hoằng pháp tại chùa Bửu Lâm, Tào Khê, ở miền Nam, thì Thần Tú Đại Sư tại chùa Ngọc Tuyền, Kinh Nam, ở miền Bắc. Thời ấy hai tông thịnh hành, người đời xưng là Nam Năng, Bắc Tú, nên có Nam Bắc đốn tiệm hai tông, mà người học đạo chẳng biết tông chỉ của Nam Bắc như thế nào. Sư bảo chúng: “Pháp vốn một Tông mà người có Nam Bắc; Pháp chỉ một thứ nhưng sự thấy có nhanh chậm. Sao gọi là Đốn Tiệm? Pháp chẳng đốn tiệm, theo Căn Tánh con người thì có lợi độn, nên gọi Đốn Tiệm”.

Nhưng đồ chúng của Thần Tú thường hay khinh chê Tổ Sư ở miền Nam là người chẳng biết chữ, đâu có gì hay? Thần Tú nói: “Lục Tổ Đắc Vô Sư Trí, triệt ngộ pháp Tối Thượng Thừa, ta chẳng bằng được. Vả lại được Thầy ta Ngũ Tổ thân truyền y pháp, đâu phải khi không mà được! Ta tiếc chẳng thể đi xa được thân cận, uổng chịu quốc ân. Các ngươi chờ bị kẹt nơi đây, nên đi đến Tào Khê để tham học”.

Một hôm, Thần Tú sai môn đồ Chí Thành:

“Người thông minh có trí, hãy thay ta đến Tào Khê nghe pháp, tận tâm ghi nhớ các điều thấy nghe, về lập lại cho ta”.

Chí Thành vâng lời, bèn đến Tào Khê, theo chúng tham học mà chẳng nói từ chỗ nào đến. Lúc đó Sư bảo chúng: “Nay có kẻ trộm pháp đang ẩn trong hội này”. Chí Thành bèn bước ra lễ bái, bạch rõ nguyên do. Sư nói: “Người từ Ngọc Tuyền đến tức là mật thám vậy”.

Đáp: “Chẳng phải”.

Sư nói: “Sao lại chẳng phải?”.

Đáp: “Lúc chưa nói ra thì phải, nói ra rồi thì chẳng phải”.

Sư hỏi: “Thầy ngươi lấy gì để dạy chúng?”.

Đáp: “Thầy tôi thường khuyên dạy chúng trụ tâm quán tịnh, ngồi mãi chẳng nằm”.

Sư nói: “Trụ Tâm quán tịnh là bệnh chứ chẳng phải Thiền, ngồi lâu là trói thân, với Đạo có ích lợi gì?” Hãy nghe kệ đây:

Sanh lai tọa bất ngọa,

Tử khứ ngọa bất tọa.

Nguyên thị xú cốt đầu,

Hà vi lập công khóa?

Dịch nghĩa:

*Lúc sống thì ngồi chẳng nằm,
Lúc chết thì nằm chẳng ngồi.
Vốn là đống xương hôi thui,
Đâu thể thành lập công phu?*

Chí Thành lại lễ Sư: “Đệ tử ở nơi Thần Tú Đại Sư học đạo chín năm mà chẳng được khế ngộ nay nghe Hòa Thượng một lời liền khế ngộ Bản Tâm. Sanh tử của đệ tử là việc lớn, xin Hòa Thượng từ bi chỉ dạy thêm”.

Sư nói: “Ta nghe nói Thầy ngươi dạy người học pháp: Giới; Định; Huệ, chẳng biết hành tướng Giới Định Huệ như thế nào, hãy nói thử xem”.

Chí Thành nói: “Thần Tú Đại Sư nói: Những điều ác chớ làm gọi là Giới, những điều lành phụng hành gọi là Huệ, ý căn tự trong sạch gọi là Định. Đại Sư dạy như thế, chưa biết Hòa Thượng lấy Pháp gì để dạy người?”.

Sư nói: “Nếu nói có Pháp dạy người ấy là dối ngươi, ta chỉ tùy theo căn cơ để mở trói, giả danh tam muội. Như Giới Định Huệ của Thầy ngươi thật là Bất Khả Tư Nghì. Giới; Định; Huệ của ta lại khác”.

Hỏi: “Giới Định Huệ chỉ nên có một, sao lại có khác?”.

Sư nói: “Giới Định Huệ của Thầy ngươi độ người Đại Thừa. Giới Định Huệ của ta tiếp người Tối Thượng Thừa, chỗ ngô giải chẳng đồng nên sự thấy có nhanh chậm. Hãy nghe ta nói, xem có giống Thầy ngươi chẳng! Ta thuyết pháp chẳng lìa Tự Tánh, lìa Tánh Thuyết Pháp, khiến cho Tự Tánh thường Mê, ấy là Tướng Thuyết. Nên biết tất cả Pháp đều từ Tự Tánh khởi dụng, ấy là Chơn Pháp của Giới Định Huệ vậy. Hãy nghe kệ đây:

**Tâm địa vô phi Tự Tánh Giới,
Tâm địa vô si Tự Tánh Huệ.
Tâm địa vô loạn Tự Tánh Định.
Bất tăng bất giảm Tự Kim Cang,
Thân khứ thân Lai Bổn Tam Muội.**

Dịch nghĩa:

*Tâm địa chẳng quấy Tự Tánh Giới,
Tâm địa chẳng si Tự Tánh Huệ,
Tâm địa chẳng loạn Tự Tánh Định.
Chẳng thêm chẳng bớt Tự Nhu Nhu,
Thân đến thân đi vốn Tam Muội.*

Chí Thành nghe xong cảm tạ, trình kệ rằng:

**Ngũ uẩn huyền thân,
Huyền hà cứu cánh.
Hồi thú chơn nhu.
Pháp huờn bất tịch.**

Dịch nghĩa:

*Ngũ uẩn thân huyễn hóa,
Huyễn đâu có cứu cánh.
Trở về với chơn như,
Chấp pháp vẫn chẳng tịnh (Chẳng thanh tịnh).*

Sư cho là đúng, lại bảo Chí Thành: “Giới; Định; Huệ của Thầy ngươi dạy người căn khí nhỏ; Giới Định Huệ của ta dạy người căn khí lớn. Nếu ngộ được Tự Tánh, cũng chẳng lập Bồ Đề Niết Bàn, cũng chẳng lập Giải Thoát Tri Kiến, chẳng có một Pháp có thể đắc, như thế mới được kiến lập vạn pháp. Nếu thấu lý này cũng gọi là Bồ Đề Niết Bàn, cũng gọi là Giải Thoát Tri Kiến. Người kiến tánh lập cũng được, chẳng lập cũng được, đi lại tự do, chẳng trệ chẳng ngại, cần dùng liền làm, cần nói liền đáp (*Làm và nói đều chẳng tác ý*), khắp hiện hóa thân chẳng lìa Tự Tánh, tức được thân thông tự tại, du hý tam muội, gọi là Kiến Tánh”.

Chí Thành lại bạch: “Thế nào là nghĩa chẳng lập?”.

Sư nói: “Tự Tánh chẳng quấy chẳng si chẳng loạn, niệm niệm quán chiếu Bát Nhã, thường lìa pháp tướng, tự do tự tại, thuận nghịch đều được, có gì để lập? Tự Tánh tự ngộ, đốn ngộ đốn tu, cũng chẳng thứ tự cho nên chẳng lập tất cả pháp, các pháp tịch diệt, đâu có thứ lớp?”.

Chí Thành lẽ bái, nguyện làm thị giả hầu hạ sớm chiều.

Tăng Chí Triệt, họ Trương tên Hành Xương, người ở Giang Tây, thuở nhỏ tánh hào hiệp. Lúc ấy Nam Bắc chia ra hai tông, tuy Lục Tổ và Thần Tú Đại Sư không phân chia bỉ thử, nhưng đồ chúng lại cạnh tranh với nhau sanh lòng ưa ghét, mà môn đồ bên Bắc Tông tự lập Thần Tú làm Tổ thứ sáu, lại sợ người đời biết được sự truyền y của Ngũ Tổ, nên sai Hành Xương đến ám sát Lục Tổ. Sư Tâm Thông đã biết việc này, bèn lấy mười lượng vàng để nới ghế ngồi. Lúc tối Hành Xương lén vào thất muốn ám sát. Sư đưa cổ cho chém. Hành Xương cầm kiếm chém ba lần, chẳng gây vết thương. Sư nói: “Chánh kiến (*Kiệm*) chẳng tà, tà kiến (*Kiệm*) chẳng chánh (*Theo Hán tự, chữ “Kiến” với chữ “Kiếm” khác chữ đồng âm, ở đây là một lời hai nghĩa*), chỉ nợ người vàng, chẳng nợ người mạng”. Hành Xương kinh sợ ngã xiu, một hồi lâu mới tỉnh dậy, ăn năn cầu xin sám hối, bèn xin xuất gia. Sư đưa vàng và dặn: “Ngươi hãy đi, sợ đồ chúng biết được sẽ sát hại ngươi, để ngày khác ngươi thay đổi hình dạng rồi trở lại, ta sẽ cho thỏa nguyện”.

Hành Xương nghe lời, nửa đêm trốn đi, sau ở nơi khác xuất gia.

Một hôm nhớ đến lời dặn của Sư, bèn từ xa đến tham lễ. Sư nói: “Ta chờ người đã lâu, sao đến trễ vậy?”.

Hành Xương nói: “Ngày trước được Hòa Thượng xá tội, nay dù xuất gia khổ hạnh, nhưng khó mà báo ơn, chỉ mong được Hòa Thượng truyền pháp để độ chúng sanh. Đệ tử xem Kinh Niết Bàn, chưa hiểu cái nghĩa thường và vô thường, xin Hòa Thượng từ bi giải thích sơ lược”.

Sư nói: “Vô Thường tức Phật Tánh, có Thường tức cái Tâm phân biệt tất cả pháp thiện ác vậy”.

Hành Xương nói: “Lời của Hòa Thượng rất nghịch lời văn trong Kinh”.

Sư nói: “Ta được truyền tâm ấn Phật, đâu dám nghịch ý Kinh!

Hành Xương nói: “Kinh nói Phật Tánh là Thường, Hòa Thượng lại nói là Vô Thường. Các pháp thiện ác cho đến Bồ Đề Tâm đều là Vô Thường, Hòa Thượng lại nói là Thường, ấy là trái nghịch nhau, khiến đệ tử lại thêm nghi ngờ”.

Sư nói: “Xưa kia ta nghe Ni Vô Tận Tạng tụng qua một lần Kinh Niết Bàn, bèn vì Ni giải thuyết, chẳng có một chữ một nghĩa không đúng với lời văn trong kinh, cho đến nay vì ngươi mà thuyết, trước sau chẳng khác”.

Hành Xương nói: “Đệ tử căn tánh ngu muội, xin Hòa Thượng khai thị tǐ mỉ”.

Sư nói: “Ngươi biết chăng, Phật Tánh nếu thường còn nói gì về các pháp thiện ác; Cho đến tận kiếp cũng chăng một người phát Bồ Đề Tâm, nên ta nói “Vô Thường”, ấy chính là cái đạo chơn thường do Phật thuyết vậy.

Hơn nữa, tất cả các pháp nếu vô thường thì mỗi mỗi đều có Tự Tánh riêng biệt để lãnh thọ sanh tử, vậy thì Tánh Chơn thường khắp nơi lại có chỗ thiếu sót, nên ta nói “Thường”, ấy chính là Nghĩa Chơn Vô Thường của Phật.

Phật vì kẻ phàm phu tà đạo chấp noci thường, những người Nhị thừa từ noci thường, suy ra vô thường, cộng thành tám thứ đên đảo nên trong Kinh Niết Bàn liễu nghĩa phá những thiến kiến của họ để tỏ bày tứ đức của Niết Bàn: Chơn thường, chơn lạc, chơn ngã, chơn tịnh. Người nay theo lời trái nghĩa, lấy đoạn diệt vô thường và chấp thường là cố định, mà hiểu lầm lời nói sau cùng viên tròn vi diệu của Phật, dẫu cho xem Kinh ngàn lần, có ích gì đâu?”.

Hành Xương hoát nhiên đại ngộ, nói kệ rằng:

Nhân thủ vô thường tâm.

Phật thuyết hữu thường tánh.

Bất tri phương tiện giả,

Du xuân trì thập lịch.
Ngã kim bất thi công,
Phật Tánh nhi hiện tiên.
Phi Sư tương thọ dũ,
Ngã diệc vô sở đắc.

Dịch nghĩa:

Vì giữ tâm vô thường,
Phật nói Tánh có thường.
Kẻ chẳng biết phương tiện,
Như mò sỏi thường vàng,
Nay ta chẳng tác ý,
Phật Tánh tự hiện tiên,
Chẳng phải do thầy cho.
Ta cũng vô sở đắc.

Sư nói: “Ngươi nay đã triệt ngộ, nên đổi tên Chí Triệt”. Chí Triệt lẽ tạ lui ra.

LƯỢC GIẢI

Lời của chư Phật, chư Tổ chỉ tạm dùng để phá chấp: Nói “Thường” là để phá chấp “Vô Thường”, nói “Vô Thường” là để phá chấp “Thường”, chứ không có nghĩa thật. Nên Kinh Lăng Nghiêm nói: “Hễ là Lời Nói Thì Đều Chẳng Có Nghĩa Thật”.

Phẩm tựa đã chỉ rõ “Phật Tánh phi thường phi vô thường”, do đó mặc dù lời Tổ với lời Phật trái nghịch nhau, nhưng ý Tổ với ý Phật chẳng khác là nghĩa này vậy.

Sư thấy môn đồ các tông tu tập dưới pháp tòa, đều khởi ác ý vấn nạn. Sư thương xót cho họ nên bảo rằng: “Người học đạo cần phải dứt trừ cho sạch tất cả thiện niệm ác niệm, cho đến chặng còn chõ để gắn tên, rồi lại gắn tên nơi Tự Tánh; Tự Tánh vốn Bất Nhị, gọi là Thật Tánh. Từ nơi Phật Tánh mới kiến lập tất cả Giáo Môn. (Như vậy, Pháp môn của các tông dù có khác, nhưng đều cùng xuất phát từ một nguồn, vốn chặng cao thấp, người học đạo chớ nên tranh giành hơn thua mà trái nghịch với đạo). Còn pháp đốn giáo này thì cần phải ngay đó (Chẳng tác ý) tự ngộ tự thấy mới được”.

Đại chúng nghe xong thấy đều đánh lẽ, thờ Sư làm thầy.

PHẨM PHÁP HỘI THÚ CHÍN

Ngày rằm tháng giêng niên hiệu Thần Long Nguyên Niên, vua Trung Tôn và Võ Tắc Thiên ban chiếu rằng:

“Trẫm mời An Quốc Sư và Thần Tú Thiền Sư hai vị vào cung cúng dường, thừa lúc muôn việc nhàn rảnh để nghiên cứu đạo Nhất Thừa. Hai Sư khiêm nhượng rằng: “Ở miền Nam có Huệ Năng Thiền Sư được Ngũ Tổ mật phó y pháp, truyền Phật Tâm Ăn, xin mời Sư đến để hỏi”. Nay sai nội thị Tiết Giản lanh chiếu đến rước thỉnh, nguyện Sư từ bi thương xót, mau đến kinh thành”.

Sư dâng biểu cáo bệnh khước từ và xin được trọn đời ở trong núi rừng.

Tiết Giản hỏi: “Các thiền đức nơi kinh thành đều nói là muốn được ngộ đạo phải ngồi thiền tập định, nếu không nhờ thiền định mà mong được giải thoát thì chưa hề có vậy. Chưa biết cách dạy bảo của Sư như thế nào?”.

Sư nói: “Đạo Do Tâm Ngộ Chẳng Phải Tọa. Kinh nói: “Nếu nói Như Lai có nằm có ngồi, ấy là kẻ hành tà đạo”. Tại sao vậy? Vì Tự Tánh chẳng

có chỗ đến cũng chẳng có chỗ đi, chẳng sanh chẳng diệt, gọi là Như Lai Thanh Tịnh Thiền. Chư pháp không tịch là Như Lai Thanh Tịnh Tọa, cứu cánh chẳng có một pháp để chứng đắc, huống chi là ngồi!”.

Tiết Giản nói: “Đệ tử về Kinh, Hoàng Đế ắt hỏi, xin Sư từ bi chỉ thị tâm yếu, để về triều đình tâu lại hai vua và người học đạo ở Kinh Thành, thí như một ngọn đèn mồi cho trăm ngàn ngọn, khiến kẻ tối đều sáng, dùng sáng truyền sáng, sáng mãi chẳng hết”.

Sư nói: “Đạo chẳng sáng tối, sáng tối là nghĩa sanh diệt. Sáng mãi chẳng hết, cũng chẳng có lúc hết, vì sáng tối là đối đãi lập danh, nên Kinh Duy Ma Cật nói: “Pháp chẳng thể so sánh, vì chẳng đối đãi vậy”.

Tiết Giản nói: “Sáng dụ cho trí huệ, tối dụ cho phiền não, người tu đạo nếu không lấy trí huệ để chiếu phá phiền não thì cái sanh tử đã từ vô thi, dựa vào đâu để ra khỏi?”.

Sư nói: “Phiền não tức Bồ Đề, chẳng hai chẳng khác. Nếu nói lấy trí huệ để chiếu phá phiền não, ấy là kiến giải của kẻ Nhị Thờa, người đại căn thương trí thì chẳng như vậy”.

Hỏi: “Thế nào là kiến giải của người Đại Thờa?”.

Sư nói: “Sáng với chẳng sáng, phàm phu thấy

có nhị, người trí liễu đạt Tánh ấy Bất Nhị, Tánh Bất Nhị tức là Thật Tánh vậy. Thật Tánh ở nơi phàm phu mà chẳng bớt, nơi Thánh hiền mà chẳng thêm; Trụ nơi phiền não mà chẳng loạn, ngay nơi thiền định mà chẳng tịch, chẳng đoạn chẳng thường, chẳng đi chẳng đến, chẳng phải ở giữa, cũng chẳng bên trong bên ngoài, chẳng sanh chẳng diệt, tánh tướng như như, thường trụ chẳng biến đổi, ấy gọi là Đạo”.

Hỏi: “Sư nói chẳng sanh chẳng diệt, vậy đâu khác với ngoại đạo!”.

Đáp: “Ngoại đạo nói chẳng sanh chẳng diệt, là dùng diệt để dẹp sanh, dùng sanh để tẩy diệt, sanh nơi chẳng sanh, diệt nơi chẳng diệt. Ta thuyết chẳng sanh chẳng diệt là: Tự vốn chẳng sanh, nay cũng chẳng diệt, cho nên khác với ngoại đạo. Nếu ngươi muốn biết tâm yếu, nên đối với các pháp thiện ác đều chớ suy lường, tự nhiên được tâm thế thanh tịnh, trạm nhiên thường tịch, diệu dụng hằng sa”.

Tiết Giản được chỉ dạy; hoát nhiên đại ngộ, lẽ bái từ giã về kinh, dâng biểu tâu thuật lại lời nói của Sư.

Ngày 3 tháng 9 năm ấy, vua ban chiếu khen ngợi rằng:

"Thiền Sư cáo bệnh khước từ, đã vì Trãm tu hành, làm phước điền cho chúng sanh. Sư như Ngài Duy Ma Cật, cáo bệnh ở thành Tỳ Da để xiển dương Đại Thừa, truyền Phật Tâm Án, thuyết pháp bất nhị. Tiết Giản truyền đạt lại tri kiến Như Lai của Sư chỉ dạy, cũng là do Trãm tích tụ phước đức, kiếp trước đã gieo trồng thiện căn, nên gặp được Sư xuất hiện cùng đời, đốn ngộ pháp Tối Thượng Thừa, cảm đội ơn Sư chẳng thể nào quên. Nay dâng chiếc Cà Sa và bình bát thủy tinh, sai quan thứ sử Thiều Châu tu sửa lại chùa chiền, sắc phong cho nơi ở cũ của Sư (*Ở Tân Châu*) là Quốc Ân Tự".

PHẨM PHÓ CHÚC THỨ MƯỜI

Một hôm Sư gọi các đệ tử như: Pháp Hải; Chí Thành; Pháp Đạt; Thần Hội; Trí Thường; Trí Thông; Chí Triệt; Chí Đạo; Pháp Trân; Pháp Như nói: “Các ngươi chẳng như người khác, sau khi ta viên tịch, mỗi người làm Thầy một nơi. Nay ta dạy các ngươi cách thuyết pháp chẳng đánh mất Bản Tông. Trước tiên phải y theo pháp môn TAM KHOA, dùng ba mươi sáu pháp đối, ra vào (*Khai thị bằng lời nói hay cử chỉ*) thường lìa nhị biên, thuyết tất cả pháp chẳng lìa Tự Tánh. Thí như có người hỏi pháp, ý nghĩa lời nói song song, đến đi làm nhân với nhau, đều dùng pháp đối. Nếu không có đối đai thì ba pháp “Nhị Biên và Trung Đạo” đều dứt, chẳng còn chỗ để nương tựa”.

Pháp môn Tam Khoa là gì? Là ẤM-NHẬP-GIỚI

- ẤM là Ngũ Ấm: gồm Sắc; Thọ; Tưởng; Hành; Thức.

- NHẬP có mười hai: Bên ngoài lục trần, gồm sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp; Bên trong lục căn, gồm nhã, nhĩ, tỳ, thiệt, thân, ý.

- GIỚI có mười tám: Gồm Lục Căn; Lục Trần; Lục Thức.

Tự Tánh bao hàm vạn pháp gọi là Hàm Tạng Thức. Nếu khởi niêm suy lưỡng túc là chuyển thức, khiến sanh lục thức, ra cửa lục căn, tiếp xúc lục trần. Như vậy mười tám giới đều từ Tự Tánh khởi dụng; Tự Tánh nếu Tà thì khởi mười tám Tà; Tự Tánh nếu Chánh thì khởi mười tám Chánh. Niêm ác dụng túc chúng sanh dụng, niêm thiện dụng túc Phật dụng. Dụng bằng cách nào? Là do Tự Tánh lập ra pháp đối:

- Ngoại cảnh vô tình có năm đối: Trời đối Đất; Nhụt đối Nguyệt; Sáng đối Tối; Âm đối Dương; Thủy đối Hỏa, ấy là Năm Đối.

- Pháp tướng ngôn ngữ có mười hai đối: Ngữ đối Pháp; Hữu đối Vô; Hữu Sắc đối Vô Sắc; Hữu Tướng đối Vô Tướng; Hữu Lậu đối Vô Lậu; Sắc đối Không; Động đối Tịnh; Thanh đối Trược; Phàm đối Thánh; Tăng đối Tục; Già đối Trẻ; Lớn đối Nhỏ, ấy là Mười Hai Đối.

Tự Tánh khởi mười chín đối: Dài đối Ngắn; Tà đối Chánh; Si đối Huệ; Ngu đối Trí; Loạn đối Định; Từ đối Độc; Giới đối Quáy; Trực đối Khúc; Thật đối Hư; Chông Gai đối Bằng Phẳng; Phiền Não đối Bồ Đề; Thường đối Vô Thường; Bi đối Hại; Hỷ đối Sân; Bố Thí đối Bốn Xển; Tiến đối Lui; Sanh đối Diệt; Pháp Thân đối Sắc Thân; Hóa Thân đối Báo Thân, ấy là Mười Chín Đối vậy.

Sư bảo: “Ba mươi sáu pháp đỗi này nếu biết dùng thì thấu đạo và tất cả kinh pháp, ra vào thường lià nhị biên. Dụng của Tự Tánh chẳng cần tác ý, nói năng với người, ngoài thì ở nơi tướng lià tướng, trong thì nơi không lià không. Nếu trọn chấp tướng thì sanh trưởng tà kiến, nếu trọn chấp “Không” thì sanh trưởng vô minh. Kẻ chấp “Không” hay phỉ báng kinh Phật, cho là “Chẳng cần văn tự”, đã nói chẳng cần văn tự thì con người cũng không nên có lời nói, cái lời nói tức là tướng văn tự. Lại nói “Đạo ngay thẳng chẳng lập văn tự”, thật ra hai chữ “Chẳng lập” cũng là văn tự vậy! Vừa nghe người thuyết pháp, liền phỉ báng cho là dính mắc văn tự, các ngươi phải biết, tự mê còn đỡ, lại phỉ báng kinh Phật. Chớ nên phỉ báng kinh, để tạo nhiều tội chướng.

Nếu chấp tướng bên ngoài mà vọng lập phương pháp để cầu chơn, hoặc rộng lập đạo tràng, nói các lỗi lầm của CÓ và KHÔNG, những người như vậy nhiều kiếp chẳng thể kiến tánh. Các ngươi phải dạy người theo pháp tu hành, chớ nên trăm điều chẳng nghĩ, làm cho đạo tánh bị ngăn ngại. Nếu thuyết pháp dạy người, chớ nên nói “Tự Tánh vốn chẳng cần tu chứng”, nói như vậy e rằng kẻ mê chẳng hiểu, lại sanh tà kiến. Chỉ nên dạy người theo pháp tu hành, hành pháp

thí mà chẳng trụ nơi pháp tướng. Các ngươi nếu ngộ thì thuyết như vậy, dụng như vậy, hành như vậy, tác như vậy tức không đánh mất Bản Tông.

Nếu có người đến hỏi nghĩa, hỏi “Có” thì đáp “Không”, hỏi “Không” thì đáp “Có”, hỏi Thánh đáp Phàm, hỏi Phàm đáp Thánh, nhị biên làm nhân với nhau, sanh nghĩa trung đạo. Hỏi nào đáp nấy, tất cả các câu hỏi khác đều đáp như thế thì chẳng mất cái chánh lý vậy. Như có người hỏi “Thế nào là tối?” thì đáp “Sáng”, hỏi thế nào là “Sáng?” thì đáp “Tối”. Vì sáng mất thì tối, tối mất thì sáng, dùng sáng để tỏ sự tối, dùng tối để tỏ sự sáng, trở đi trở lại làm nhân với nhau thành nghĩa trung đạo, tất cả câu hỏi đều phải như thế. Về sau các ngươi truyền pháp, phải y theo đây mà dạy bảo, chớ đánh mất tông chỉ.

Vào tháng bảy năm Nhâm Tý, niên hiệu Thái Cực - Diên Hòa (712), Sư sai môn đồ đến Quốc Ân tự nơi Tân Châu để xây tháp, đốc thợ làm gấp, đến mùa hè năm sau khánh thành.

Ngày mùng một tháng bảy, Sư tụ tập đồ chúng bảo: “Đến tháng tám ta sẽ rời thế gian, các ngươi có nghi cứ hỏi sớm đi, ta sẽ phá nghi, khiến các ngươi hết mê hoặc, nếu ta đi rồi thì chẳng ai dạy bảo”.

Các môn đồ nghe nói thấy đều rơi lệ, chỉ có Thần Hội bình tĩnh chẳng động, cũng chẳng rơi lệ. Sư nói: “Chỉ có tiểu sư Thần Hội được sự thiện bất thiện đồng nhau, khen chê chẳng động, vui buồn chẳng sanh, ngoài ra các người đều chẳng được, bấy lâu nay ở trên núi lại tu đạo gì? Nay các ngươi rơi lệ là lo buồn cho ai? Nếu nói lo cho ta chẳng biết sẽ đi về đâu, ta tự biết chỗ đi, nếu ta chẳng biết chỗ đi thì làm sao dự báo trước cho các ngươi? Các ngươi rơi lệ vì chẳng biết chỗ ta đi, nếu biết chỗ ta đi thì chẳng nên rơi lệ. Pháp Tánh vốn chẳng sanh diệt tới lui. Các ngươi hãy ngồi, ta nói với các ngươi một bài kệ, gọi là “CHƠN GIẢ ĐỘNG TÌNH KÊ”, các ngươi giữ lấy kệ này, theo đó tu hành, chẳng đánh mất tông chỉ, thì cùng ta đồng một ý chí”. Đại chúng đánh lễ, xin Sư làm kệ, kệ rằng:

**Nhất thiết vô hữu chơn,
 Bất dĩ kiến ư chơn.
 Nhược kiến ư chơn giả,
 Thị kiến tận phi chơn.
 Nhược năng tự hữu chơn,
 Ly giả tức tâm chơn.
 Tự Tâm bất ly giả,
 Vô chơn hà xứ chơn.**

Hữu tình tức giải động,
 Vô tình tức bất động,
 Nhược tu bất động hạnh.
 Đồng vô tình bất động,
 Nhược mích chơn bất động,
 Động thương hữu bất động.
 Bất động thị bất động,
 Vô tình vô Phật chủng.
 Năng thiện phân biệt tưởng,
 Đề nhất nghĩa bất động.
 Đản tác như thử kiến,
 Tức thị chơn như dụng.
 Báo như học đạo nhơn,
 Nỗ lực tu dụng ý,
 Mạc ư đại thừa môn,
 Khước chấp sanh tử trí.
 Nhược ngôn hạ tương ứng,
 Tức cộng lực Phật nghĩa.
 Nhược thật bất tương ứng.
 Hiệp chưởng linh hoan hỷ.
 Thủ tông bốn vô tránh,
 Tránh tức thất đạo ý.
 Chấp nghịch tranh pháp môn,
 Tự Tánh nhập sanh tử.

Dịch nghĩa:

*Tất cả chẳng có chơn,
Chớ nên cho là chơn.
Nếu người thấy có chơn,
Sự thấy đều chẳng chơn.
Nếu được tự có chơn,
Lìa giả, tâm tức chơn.
Tự Tâm chẳng lìa giả,⁽⁷⁾
Làm sao có chỗ chơn ?
Hữu tình tất phải động,
Vô tình thì bất động.
Nếu tu hạnh bất động,
Đâu khác loài vô tình!
Muốn tìm chơn bất động,
Nơi động có bất động.
Bất động (Vô tình) là bất động,
Vô tình vô Phật chủng.
Nếu người khéo phân biệt,
Dệ nhất nghĩa bất động.
Cái thấy được như vậy,
Tức là chơn như dụng.
Báo cho người học đạo,
Siêng tu phải chú ý.*

(7) Đúng với sai, chán với giả ... đều là giả. Ké trái nghịch pháp môn, Tự Tánh vào sanh tử

*Chớ nên nơi đại thừa,
 Lại chấp trí sanh tử.
 Vừa nghe liền tương ứng,
 Cùng nhau luận nghĩa Phật.
 Nếu người chẳng tương ứng,
 Chấp tay khiến hoan hỷ.
 Tông này vốn vô tranh,
 Tranh thì mất ý đạo.
 Kẻ trái nghịch pháp môn,
 Tự Tánh vào sanh tử.*

Đồ chúng nghe xong thấy đều đánh lẽ, lãnh hội theo ý của Sư, mọi người tự nhiếp tâm y pháp tu hành, chẳng dám tranh luận nữa. Đã biết Sư trụ thế chẳng bao lâu, Thượng Tọa Pháp Hải lẽ bái hỏi: “Sau khi Hòa Thượng viên tịch, y pháp nên trao phó cho ai?”.

Sư nói: “Tất cả khai thị kể từ khi ta thuyết pháp ở chùa Đại Phạn đến nay, ghi chép lại để lưu truyền cho đời sau, tựa là “PHÁP BẢO ĐÀN KINH”, các ngươi phải hộ trì trao truyền cho nhau để hóa độ chúng sanh, y theo kinh này gọi là Chánh Pháp. Nay chỉ vì các ngươi truyền pháp mà chẳng truyền y bát, vì các ngươi tín căn đã thuần thực, quyết định chẳng nghi, đều có khả năng đảm nhiệm việc

lớn của chư Phật chư Tổ truyền lại. Vả lại theo ý bài kệ truyền thọ của Tổ Đạt Ma thì y cũng chẳng nên truyền. Kệ rằng:

**Ngô bốn lai thử độ,
Truyền pháp cứu mê tình.
Nhứt hoa khai ngũ diệp,
Kết quả tự nhiên thành.**

Dịch nghĩa:

*Ta đến đất nước này,
Truyền pháp cứu người mê.
Một bông nở năm cánh,
Kết quả tự nhiên thành.*

Sư lại nói: “Các ngươi nếu muốn thành tựu nhất thiết chủng trí, phải thấu ngộ nhất tướng tam muội và nhất hạnh tam muội. Ở tất cả nơi mà chẳng trụ tướng, nơi mọi tướng chẳng sanh yêu ghét, cũng chẳng lấy bỏ, chẳng nghĩ việc lợi ích thành bại, trong tâm trống rỗng dung hòa, an nhàn đậm bạc, đây gọi là Nhất Tướng Tam Muội. Ở tất cả nơi đi, đứng, nằm ngồi, duy nhất hành theo trực tâm, nơi nào cũng là bất động đạo tràng, như vậy mới thành Chơn Tịnh Độ, đây gọi là Nhất Hạnh Tam Muội. Nếu người đủ hai thứ tam muội này, như gieo giống dưới đất, luôn luôn tưới nước và bón phân, cuối cùng sẽ được quả chín. Nhất Tướng Nhất Hạnh cũng như vậy.”

Nay ta thuyết pháp dụ như mưa lớn, thấm nhuần
đại địa, Phật Tánh của các ngươi giống như hạt
giống, gặp mưa thấm nhuần liền được sanh trưởng.
Nói theo tông chỉ của ta quyết thành Bồ Đề, hành
theo pháp ta ắt chứng diệu quả, hãy nghe kệ đây:

**Tâm địa hàm chư chúng,
Phổ vũ tất giải manh.
Đốn ngộ hoa tình dĩ,
Bồ Đề quả tự thành.**

Dịch nghĩa:

*Tâm địa chứa nhiều giống,
Gặp mưa đều nẩy mầm.
Đốn ngộ tự tâm rồi,
Quả Bồ Đề tự thành.*

Sư thuyết kệ xong nói: “Pháp chẳng có hai, Tự Tâm cũng vậy, đạo vốn thanh tịnh (*Trong sạch*), cũng chẳng có tướng. Các ngươi cẩn thận, chớ nên quán tịnh và chấp “Không” nơi Tâm, Tự Tâm vốn Thanh Tịnh, chẳng thể lấy bỏ. Mọi người cứ tùy duyên mà đi, hãy cố gắng tu hành!”.

Đồ chúng xong đánh lẽ lui ra.

Ngày mùng 8 tháng 7, Sư bỗng gọi môn đồ: “Ta muốn về Tân Châu, hãy mau lo ghe thuyền”. Đại chúng đều năn nỉ ở lại, Sư nói: “Chư Phật ra đời còn phải thị hiện Niết Bàn, có đến thì có đi, lý thường như vậy, thể xác của ta tất phải có chỗ về”.

Chúng nói: “Sư từ nay đi, chừng nào trở về?”.

Sư nói: “Lá rụng về cội, trở về chẳng nói”.

Lại hỏi: “Chánh Pháp Nhãm Tạng truyền phó cho ai?”.

Sư nói: “Người có đạo thì được, người vô tâm thì không”.

Lại hỏi: “Chưa biết xưa nay chư Phật chư Tổ ứng hiện, truyền thọ được bao nhiêu đời? Xin Sư cho biết”.

Sư nói: “Cổ Phật ứng thế đã vô số lượng, chẳng thể tính được, nay từ thất Phật bắt đầu: Quá khứ Trang Nghiêm Kiếp: Tỳ Bà Thi Phật, Thi Khí Phật, Tỳ Xá Phù Phật, Hiện tại Hiền Kiếp: Câu Lưu Tôn Phật; Câu Na Hầm Mâu Ni Phật; Ca Diếp Phật; Thích Ca Mâu Ni Phật ấy là Thất Phật.

Thích Ca Văn Phật đầu tiên truyền cho:

Tổ thứ nhất : Ma Ha Ca Diếp.

Tổ thứ hai : A Nan Tôn giả.

Tổ thứ ba : Thương-Na Hòa-Tu.

Tổ thứ tư : Ưu Ba Cúc Đa.

Tổ thứ năm : Đề Đa Ca.

Tổ thứ sáu : Di Giá Ca.

Tổ thứ bảy : Bà Tu Mật Đa.

Tổ thứ tám : Phật Đà Nan Đề.

Tổ thứ chín : Phục Đà Mật Đa.

Tổ thứ mười	: Hiệp Tôn giả.
Tổ thứ mười một	: Phú Na Dạ Xa.
Tổ thứ mười hai	: Mã Minh Đại sĩ.
Tổ thứ mười ba	: Ca Tỳ Ma La.
Tổ thứ mười bốn	: Long Thọ Đại sĩ.
Tổ thứ mười lăm	: Ca Na Đề Bà.
Tổ thứ mười sáu	: La Hầu La Đa.
Tổ thứ mười bảy	: Tăng Già Nan Đê.
Tổ thứ mười tám	: Già Gia Xá Đa.
Tổ thứ mười chín	: Cưu Ma La Đa.
Tổ thứ hai mươi	: Xà Da Đa.
Tổ thứ hai mươi mốt	: Bà Tu Bàn Đầu.
Tổ thứ hai mươi hai	: Ma Noa La.
Tổ thứ hai mươi ba	: Hạc Lặc Đa.
Tổ thứ hai mươi bốn	: Sư Tử Tôn giả.
Tổ thứ hai mươi lăm	: Bà Xà Tư Đa.
Tổ thứ hai mươi sáu	: Bất Như Mật Đa.
Tổ thứ hai mươi bảy	: Bát Nhã Đa La.
Tổ thứ hai mươi tám	: Bồ Đề Đạt Ma.
Tổ thứ hai mươi chín	: Huệ Khả Đại sư.
Tổ thứ ba mươi	: Tăng Xán Đại sư.
Tổ thứ ba mươi mốt	: Đạo Tín Đại sư.
Tổ thứ ba mươi hai	: Hoằng Nhẫn Đại sư.
Tổ thứ ba mươi ba	: Huệ Năng vây.

Từ trên chư Tổ, mỗi mỗi đều có truyền thừa, các ngươi về sau cũng y theo thứ tự truyền thọ, chớ trái với truyền thống.

Ngày mùng 3 tháng 8 năm Quý Sửu, niên hiệu Tiên Thiên thứ hai (713) (*Đến tháng 12 năm ấy đổi niên hiệu là Khai Nguyên nguyên niên*), ở chùa Quốc Ân dùng trai xong, Sư bảo đồ chúng: “Các ngươi hãy theo thứ tự an tọa, để ta từ biệt”.

Pháp Hải bạch: “Hòa Thượng lưu lại Giáo Pháp nào khiến người mê đời sau được thấy Phật Tánh?”.

Sư nói: “Các ngươi hãy để ý nghe, người mê đời sau nếu nhận được chúng sanh tức Phật Tánh. Nếu chẳng nhận được chúng sanh, dẫu cho muôn kiếp tìm Phật cũng khó gặp. Nay ta dạy các ngươi nhận được Tự Tâm chúng sanh, thấy Tự Tâm Phật Tánh. Muốn được gặp Phật, hãy nhận chúng sanh, chỉ vì chúng sanh lầm mê Phật Tánh, chẳng phải Phật Tánh lầm mê chúng sanh; Tự Tánh nếu Ngộ, chúng sanh là Phật; Tự Tánh nếu Mê, Phật là Chúng Sanh. Tự Tánh bình đẳng, chúng sanh là Phật; Tự Tánh tà Hiểm, Phật là Chúng Sanh. Các ngươi nếu tâm hạnh quanh co thì Phật ở nơi chúng sanh, nếu được nhất niêm bình đẳng ngay thẳng thì chúng sanh thành Phật.

Tâm ta tự có Phật,
 Tự Phật là chơn Phật.
 Nếu tự chẳng Phật tâm,
 Nơi nào tìm chơn Phật?

Các ngươi Tự Tâm là Phật, chớ hồ nghi nữa. Vạn pháp đều từ Tự Tâm sanh khởi, chẳng phải vật bên ngoài có thể kiến lập. Nên Kinh nói: “Tâm sanh thì mọi pháp sanh, tâm diệt thì mọi pháp diệt”. Nay ta để lại bài kệ để làm lời từ biệt, gọi là: TỰ TÁNH CHƠN PHẬT KỆ, người đời sau nhận được ý của kệ này, tự thấy Bản Tâm, tự thành Phật đạo. Kệ rằng:

Chơn như Tự Tánh thị chơn Phật,
 Tà kiến tam độc thị ma vương.
 Tà mê chi thời ma tại xá,
 Chánh kiến chi thời Phật tại đường.
 Tánh trung tà kiến tam độc sanh,
 Tức thị ma vương lai trụ xá.
 Chánh kiến tự trừ tam độc tâm,
 Ma biến thành Phật chơn vô giả.
 Pháp thân báo thân cập hóa thân,
 Tam thân bốn lai thị nhất thân.
 Nhược hướng tánh trung năng tự kiến,
 Tức thị thành Phật Bồ đề nhân.
 Bốn tùng hóa thân sanh tịnh tánh,
 Tịnh tánh thường tại hóa thân trung.
 Tánh sử hóa thân hành chánh đạo,
 Dương lai viên mãn chơn vô cùng.
 Dâm tánh bốn thị tịnh tánh nhân,
 Trừ dâm tức thị tịnh tánh thân.
 Tánh trung các tự ly ngũ dục,

Kiến tánh sát na tứ thị chơn.
 Kim sanh nhược ngộ đốn giáo môn,
 Hốt ngộ Tự Tánh kiến Thế Tôn.
 Nhược dục tu hành mích tác Phật,
 Bất tri hà xứ nghĩ cầu chơn.
 Nhược năng tâm trung tự kiến chơn,
 Hữu chơn tức thị thành Phật nhân.
 Bất kiến Tự Tánh ngoại mích Phật,
 Khởi tâm tổng thị đại si nhơn.
 Đốn giáo pháp môn kim dĩ lưu,
 Cứu độ thế nhơn tu tự tu.
 Báo nhữ đương lai học đạo giả,
 Bất tác thủ kiến đại du du.

Dịch nghĩa:

*Chơn như Tự Tánh là chơn Phật,
 Tà kiến tam độc là ma vương.
 Lúc tà mê khởi ma tại nhà,
 Khi có chánh kiến Phật tại điện.
 Tâm nổi tà kiến tam độc sanh,
 Tức là ma vương đến nhà ở.
 Chánh kiến khởi lên tam độc trù,
 Ma trở thành Phật thật chẳng giả.
 Pháp thân báo thân và hóa thân,
 Tam thân vốn chỉ là nhất thân.
 Nếu được tự thấy nơi Tự Tánh,*

Gieo nhân Bồ Đề tức thành Phật.
 Vốn từ hóa thân sanh tịnh tánh,
 Tịnh tánh thường trụ nơi hóa thân.
 Tánh khiến hóa thân hành chánh đạo,
 Tương lai viên mãn vô cùng tận.
 Dâm tánh vốn là nhân tịnh tánh,
 Trù dâm tức là tịnh tánh thân.
 Nơi tánh thường tự lìa ngũ dục,
 Sát na kiến tánh tức là chơn.
 Đời nay nếu gặp pháp đốn giáo,
 Hoát ngộ Tự Tánh gặp Thê Tôn.
 Nếu người tu hành cầu làm Phật,
 Chẳng biết nơi nào để cầu chơn.
 Nếu ngay nơi tâm tự thấy chơn,
 Có chơn tức là nhân thành Phật.
 Chẳng thấy Tự Tánh, ngoài tìm Phật,
 Khởi tâm tìm Phật là si mê.
 Pháp môn đốn giáo nay đã truyền,
 Cứu độ chúng sanh phải tự tu.
 Báo cho tương lai người học đạo,
 Chẳng theo chánh kiến mãi mãi chìm".

Sư thuyết kê xong, bảo: "Các ngươi phải tự hộ trì, sau khi ta viên tịch, chớ nên theo tình chấp thế gian rơi lệ buồn sầu, nhận phúng điếu và để

tang, làm như vậy chẳng phải đệ tử của ta, cũng chẳng phải Chánh Pháp. Chỉ nên nhận tự Bản Tâm, thấy tự Bản Tánh, chẳng động chẳng tĩnh, chẳng sanh chẳng diệt, chẳng lui chẳng tới, chẳng thị chẳng phi, chẳng trụ chẳng đi. Vì sợ các người tâm mê, chẳng hiểu ý ta, nay nhắc lại lần nữa, khiến các ngươi tự thấy Tánh. Sau khi ta viên tịch, theo đây tu hành, cũng như ta còn tại thế, nếu trái với lời dạy của ta, dấu cho ta còn tại thế, cũng đâu có ích lợi gì!”. Lại thuyết kệ rằng:

**Ngột ngột bất tu thiện,
Đằng đằng bất tạo ác.
Tịch tịch đoạn kiến văn,
Đặng dặng tâm vô trước.**

Dịch nghĩa:

*Ngây ngây chẳng tu thiện,
Bừng bừng chẳng tạo ác.
Tịch tịch dứt thấy nghe,
Luôn luôn chẳng dính mắc.*

Sư thuyết kệ xong, ngồi ngay cho đến canh ba, thoạt gọi môn đồ: “Ta đi nhé!”, liền ngồi yên viên tịch. Ngay lúc ấy có mùi hương lả thơm khắp núi, mống trắng mọc vòng cầu chấm đất, rùng cây biến thành màu trắng, cầm thú kêu vang thảm thiết.

Đến tháng Mười Một, các quan chức và Tăng tục ba quận Quảng Châu, Thiều Châu, Tân Châu tranh nhau giành rước nhục thân của Sư, chẳng quyết định được về đâu, bèn cùng nhau đốt hương nguyện rằng: “Khói hương bay về đâu thì nhục thân của Sư về đó”. Lúc ấy khói hương bay thẳng về hướng Tào Khê.

- Ngày 13 tháng 11, dời khám thờ nhục thân và y bát của Sư về Tào Khê.

- Ngày 25 tháng 7 năm sau mở khám để nhập tháp. Quan sở tại Thiều Châu dâng biểu tâu lên triều đình, vua sắc chỉ lập bia ghi đạo hạnh của Sư: “Tổ Sư 76 tuổi, năm 24 tuổi được truyền y pháp, 39 tuổi xuống tóc, thuyết pháp lợi sanh 37 năm, người đắc tông chỉ nối pháp được 43 vị, người nghe pháp ngộ đạo siêu phàm thì chẳng biết số lượng. Tín y truyền từ Tổ Đạt Ma, với cái y bát của vua Trung Tôn ban cho, cái chơn tượng do Phương Biện đắp, và tọa cụ của Sư, thảy đều giao cho thị giả giữ tháp, dời dời thờ nơi BỬU LÂM ĐẠO TRÀNG. Lưu truyền PHÁP BẢO ĐÀN KINH để hiển bày tông chỉ, hưng thạnh Tam Bảo, phổ biến lợi ích cho chúng sanh”.

MỤC LỤC

LỜI DỊCH GIẢ	05
PHẨM TỰA THỨ NHẤT	07
PHẨM BÁT NHÃ THỨ HAI	23
PHẨM NGHI VĂN THỨ BA.....	39
PHẨM ĐỊNH HUỆ THỨ TƯ	47
PHẨM TỌA THIỀN THỨ NĂM	51
PHẨM SÁM HỐI THỨ SÁU.....	53
PHẨM CƠ DUYÊN THỨ BẢY	63
PHẨM ĐỐN TIỆM THỨ TÁM	95
PHẨM PHÁP HỘI THỨ CHÍN	105
PHẨM PHÓ CHÚC THỨ MƯỜI	109

KINH PHÁP BẢO ĐÀN

Dịch giả: HT. THÍCH DUY LỰC

NHÀ XUẤT BẢN TÔN GIÁO

53 Tràng Thi - Quận Hoàn Kiếm - Hà Nội

ĐT: 024.37822845 - Fax: 024.37822841

Email: nhaxuatbantongiao@gmail.com

Chịu trách nhiệm xuất bản

Giám đốc - Tổng biên tập

TS. NGUYỄN CÔNG OÁNH

Biên tập: LÊ HỒNG SƠN

Sửa bản in: HT. THÍCH MINH HIỀN

Trình bày: TRƯỜNG THỊNH

Bìa: CHÁNH TÂM NGHIÊM

Đơn vị liên kết

Hòa Thượng THÍCH TỊNH HẠNH

Tổ In ấn và Phát hành kinh sách

294 Nam Kỳ Khởi Nghĩa, P.8, Q.3, Tp.HCM

In số lượng 1.000 cuốn, khổ 14,5 x 20,5 cm

Tại Công ty Cổ phần In Khuyến học phía Nam

Trụ sở: 128/7/7 Trần Quốc Thảo, Phường 7, Quận 3, Tp. HCM

Nhà Máy In: Lô B5-8 đường D4, KCN Tân Phú Trung, Củ Chi, Tp. HCM

Số ĐKXB: 2951-2017/CXBIPH/02-221/TG

QĐXB số: 518/QĐ-NXBTG ngày 11/09/2017

Mã số ISBN: 978-604-61-5038-1

In xong và nộp lưu chiểu Quý IV năm 2017.